БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

45-дахи жэлээ гарана.

№ 101 (11699)
1968 оной
апрелиин 28,
воскресени

сэн 2 мүнгэн

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

…АЛАЙ ЖУРАМ—…ЖАЛТЫН НҮХЭСЭЛ

…алис үйлэдбэри, хамтын ажал урдань үзэгдөөгүй эгээн …ёо заншал, гурим журам, тэрэ тоодо ажалай журам, бай-…юм. Түсэбэй ёһоор эрхилэгдэдэг промышленна предприяти-…ой колхоз, совхозуудта олон мянган хүн нэгэдээд, гүрэнэй …түсэб, даабарие дүүргэхын тула хамта хүдэлхэдөө, ажа-…журамые нарин нягтаар сахиха уялгатай болоно. Тингэн-…бүхэн өөрынхеэрээ болохо гээ һаа, хамтын ажал хамтын …гүй, харин энгэй хүн бүхэнэй дура зоргоороо аашалха арга …бшуу.

…алис ажал шанга журамһаа үндэһэлхэдөө, урагшатай, бү-…гэжэ манай ажабайдал үдэр бүри гэршэлжэ байдаг. Рес-…түрүү предприятинуудые абаад үзэе. «Электромашина» …арин сэмбын фабрика, авиационно завод болон бусад түрүү …тинуудай коллективүүд түсэб, даабаряа һара бүри, жэл …үлэн дүүргэнэ. Гаргаһан продукциинь шанар һайн. Иимэ …тэ хүдөөдэшье бии. Сэлэнгын Карл Марксын нэрэмжэтэ, …бэрэй «Знамя Ленина» колхозуудай, Кабанскын, Суулгын …ай коллективүүд мүн лэ һайн ажалаараа суурхажа, аба-…аа дүүргэжэ байдаг. Теэд эдэнэрэй амжалтын эшэ үндэ-…бэ? Ажалай шанга журамые бүхы коллективүүдэйнь на-…таар, мэдэрэл ехэтэйгээр сахидаг байһан ушар гэжэ хэлэ-…ггүй болохогүй.

…өөрөөшье эдэ предприятинуудай, колхоз, совхозуудай …нуудэй дунда ажалһаа гээгдэхэ, хожомдохо, хайхарамжа-…хандаха, үгтэһэн даабарие хүндэтэй шалтагаангүйгөөр …гүй ябадал гэжэ байдаггүй. Хамтынгаа хэрэгтэ харюусал-…тагөөр хандаха, энээнэй үндэһөөр эбтэй эетэй байха, харил-…алсаха — иимэ шэнжэ шанар совет хүнүүдтэ бүри гүнзэ-…бэрэн ороно. Энэ шэнэ, совет шэнжэ шанар экономикын …үргэн ургалтые, оронойманай урагшаа—коммунизм тээшэ …хангажа, бүхы дэлхэйе гайхуулан омогорхуулна.

…дээрэһээнь ажалай журам бэхижүүлхэ асуудалда манай …анхаралаа хододоо хандуулжа байдаг. Партиин ЦК-…иин Пленумэй шиидхэбэри энэ асуудалда дахинаа анхар-…Коммунис партиин гадаадын политикые уласхоорондын …амжалтатайгаар ябуулхын тула Эхэ оронойнгоо эко-…хүсэ шадалые бэхижүүлхэ шухала. Энэ хадаа совет хү-…тэлэл оролдолгоор, бодото ажал хэрэгээр туйлагдаха бай-…ололгосотой. Тиимэһээ амжалтатай ажал хэрэгнай социа-…бэриин гурим журамһаа, тэрэнние ажалша бүхэнэй на-…аар сахидаг байһанһаа сэхэ дулдыдаха ха юм.

…энээнние зарим предприяти болон колхоз, совхозуудай …тээр гэршэлжэ үгэнэ. 1968 оной түрүүшын кварталай …республикымнай барилгын олон организацинууд, хилээмэ-…завод, мебель хэдэг фабрика, модо болбосоруулгын ком-…гоогүй. Шалтагааниинь? Гүрэнэй түсэб, даабари дүүр-…харюусалга бага, ажалай журам һула. Сэхынь хэлэ-…предприятинуудта ажалһаа гээгдэхэ, хүдэлмэридөө орой-…гүй, бүтээсэ багатайгаар хүдэлхэ ушар эгээл олоор үзэг-…республикымнай промышленностьда гансахан энэ жэл 54 мян-…бэриин үдэр хиидэ хаягдаһан байна. Тиихэлэ зарим колхоз, …ажалай журам бүришье һула гэхээр. Жэшээнь, Хэжэн-…ай Чисаанын совхоздо зарим хүдэлмэришэдэй хэжэ бай-…хаяжархёод, архи тамхи наманаха ябадал олоор үзэглэ-…баримтануул республикын бусад зарим колхозуудаар

…журамай һула дээрэһээ ниитын зөөри үрихэ, хулгайл-…бэ гарана. Баргажанай, Бэшүүрэй, Яруунын тоһоной за-…һо үлүү гаргажа худалдаад, мүнгыень үбэршэлжэ бай-…мүрдэлгын органуудаар һаяхан баригдаа. Иимэшүү …ай гэмтэ ябуулганууд социалис үйлэдбэридэ, ниитын …ай ехэ тодхор хэхэһээ гадна, тэндэхи коллективүүдэй, …ажалшадай нэрэ хүндые хухална. Иимэ аашануудые ун-…гадхахын тула нэн түрүүн хүдэлмэришэд, коллективүүд …өшэгүй, хатуу шанга тэмсэл ябуулха, ниитын зөөрие …шаар хёрхо һэргэг байха, тиихын тула ажалайнгаа …гадхаха, тэрэнние ажалша бүхэнэй нарин нангинаар са-…ше туйлаха хэрэгтэй болоно бшуу. Энээнние эмхидхэхэ, …хүтэлбэрилхэ гээшэ партийна, советскэ органуудай, ажа-…бэрилэгшэдэй уялга мүн.

…шанга журам сахилгада мүнөө бэелүүлэгдэжэ байһан …реформо маша һайн нүлөө үзүүлнэ. Түсэблэлгые …, материальна болон моральна урмашуулга болбол …нэй өөрынь хэһэн ажалай түлөө, мүн хамтынгаа, бүхы …эе ажал хэрэгэй түлөө, тиихэдэ коллективэй зүгһөө …бүхэнэй түлөө харюусалгые ехэ болгоо. Энээнэй аша …экономическа реформын шэнэ гуримда ороһон пред-…нуудта ажалай журам сахилгада хүдэлмэришэд өөһэдөө …хабаададаг болоо, энээнтэй хамта ажалайнь бүтээсэ …оо.

…шанга дээрэһээ тобшолходо, ажалые зүбөөр, эрдэм ухаа-…эмхидхэлгэ, һайн ажалай эрхэ нүхэсэл байгуулга ажа-…бэхижүүлгын үндэһэ һуури болоно. Энээндэ онсо анха-…ралгадаха зэргэтэй.

…хүмүүжүүлгын, ойлгууламжын хүдэлмэри эндэ ехэ үүр-…ажалаа, зорилгоёо гүнзэгыгөөр ойлгоһон хүн ханамжа-…сотой байдаг, дутуу дунда зүйлнүүдтэ эбсэшэгүйгөөр …имэ шэнжэ шанартайгаар ажалша бүхэнние хүмүү-…нэ партийна, профсоюзай организацинуудай, ажахын …шадэй уялга болоно.

…уудай эмхинүүд, совет захиргаанай органууд ажал …иин социалис предприяти бүхэндэ, эмхи зургаан ба …ынь нангинаар сахигдажа байхын хойноһоо хёрхоор хи-…уялгаяа нарин нягтаар дүүргэхэнь шухала.

…шанга журам—манай экономико болон соёл культу-…нь хүгжөөлгын шухалын шухала эрхэ нүхэсэл мүн! …КПСС-эй ЦК-гай Майн нэгэндэ зорюулагдаһан Уряанууд …хэлэгдэнэ:

…етскэ Союзай ажалшад! Ажалда, ниитын зөөридэ ком-…хандадаг байхын түлөө тэмсэгты! Социалис журам ба …ы аргаар бэхижүүлэгты!

ХИНАЛТАЯА …НГАДХАХА ГЭЛСЭБЭ

…оперативна зөөриин …олониитын хүсөөр …октябриин 15 боло-…гэжэ республикын …ын комитедэй, Обл-…ВЛКСМ-эй обкомой …шиидхэбэрие КПСС-эй …һайшаан дэмжээд, …гаргаһан байна. …манай толилогдоо

…комой бюрогой тог-…налтын комитедэй, …ВЛКСМ-эй обко-…шиидхэбэри амжалта-…ын тула һайн бэ-…

…публикымнай Ара-…комитедэй дэргэдэ …районуудай хинал-…ай түрүүлэгшэнэр, …нуудай секретарь-…лын хүдэлмэрилэг-…ай районно коми-…лэгшэнэр суглар-…ба кооперативна …байлгые шалгаха …хүдэлмэри хайшан гээд …ша үрэ ехэтэйгээр …ха дэлгэрэнгыгээр …бэ.

…истиин, барилгын, …ай, худалдаа най-…тинуудта, колхоз, …эмхи зургаануудта …ативна зөөриин бү-…гдаса, бүрин бай.л-гые нарийнаар шалгаха, элирүү-лэгдэһэн дутагдалнууд тушаа то-дорхой хэмжээ абахын тула шал-галта эмхидхэгшэд юу хэхэ ёһотойб гэжэ республикын Арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр **Б. С. Семенов** элидхээ.

Гүрэнэй, кооперативна зөөрие хоролто үрилтэдэ оруулдаг, үбэр-шэлдэг, хулгайлдаг ябадалтай тэм-сэхэ талаар юун хэгдэжэ, ямар асуудалнуудай үшөө шиидхэгдээ-гүй байһан тушаа республикын прокурор нүхэр **Б. Ц. Цыденжапов** мэдээсэбэ.

Олониитын шалгалта үнгэргэ-хын тула комсомолой, профсоюзай организацинуудай бэелүүлхэ шу-хала зорилгонууд тухай ВЛКСМ-эй обкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр **М. Ф. Маханов**, Облпрофсоведэй харюусалгата секретарь нүхэр **Д. Ц. Ринчино** гэгшэд тодорхой-гоор хэлээ.

Арадай зөөри үрилгэ хоролго-һоо хамгаалха зорилготой олонии-тын шалгалтые һайнаар үнгэргэхэ асуудалаар зүблөөндэ хабаадаһан бусад нүхэд тодорхой һанамжа ду-радхалнуудые оруулаа.

КПСС-эй обкомой секретарь нү-хэр **Н. В. Бутуханов** зүблөөнэй түгэсхэлдэ үгэ хэлэхэдээ, социа-лис, кооперативна зөөриин бүрин байлгые хинахын тула хэгдэхээр хараалагдаһан олониитын шалгал-тын удха шанарые тэмдэглээ.

МАЙН НЭГЭНЭЙ ҺАЙНДЭРЫЕ УГТУУЛАН

ЕХЭ ТҮЛИШЭ АЛМАГДАА

Республикымнай түмэр замшад дизельнэ түлишэ алмаха асуудал-да ехэ анхарал хандуулна. Табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө мүрысөөндэ оролсожо, шэнэ уялга абахадаа, түлишэ алмаха тухай онсо тэмдэт-лэгдэһэн юм.

Абаһан уялгаяа дүүргэхын, ди-зельнэ түлишэ гамтайгаар хэрэг-лэхын тула түмэр замай транспор-тын бүхы хүдэлмэришэд эмхи гу-римтайгаар, оролдосо ехэтэйгээр ажаллаха ёһотой.

Түмэр замай Улаан-Үдын отде-лениин зам харууһалагшад, локо-мотив жолоододог машинистнүүд, станцинуудай хүдэлмэрилэгшэд поезднуудые аян замдань һаал-гүйгөөр ябуулха хэрэгтэ горитой оролдолго гаргаа.

Энээнэй ашаар түмэр замшад жэлэй түрүүшын кварталай тур-шада 674 тонно дизельнэ түлишэ алмаһан байна. Ганса Улаан-Үдын депо 589 тонно түлишэ алмажа шадаа. Эрхим машинистнүүд Ве-рещагин, Петров, Цыпеев, Мысовая депогой машинист Митин болон бусад дизельнэ түлишэ гамтайгаар гаргашалһан байна.

Иигэжэ Майн нэгэнэй хүндэлэ-лэй мүрысөөндэ оролсоһон түмэр замшад апрель соо амжалта ехэ-тэйгээр хүдэлмэрилнэ.

М. СОЛОМЕННЫЙ.

ШЭНЭ ТЕХНИКЭ

Республикымнай модо бэлэдхэ-лэй предприятинууд хүсэ ехэтэй шэнэ техникээр хангагдажа байн-хай. Тэрэнэй ашаар модошодой ажал хүнгэдхэгдэжэ, бүтээсэнь дээшэлнэ.

Байгалай, Үдын модо урадхуул-гын конторонуудта бүри һаяхан шэнэ техникэ абтаа. ТА-1 маркын тракторна агрегадууд модо урад-хуулгын элдэб ажалда хэрэглэгдэ-дэг. Тэрээгээр модо таллуулха, модо үһа руу табиха хүдэлмэри хэхэ юм. Бүтээсэнь яһала ехэ.

Онежскэ тракторна заводто хэг-дэһэн, үһан соо ябаха тракторые модо урадхуулагшад һаядаа аба-хань. Иимэ трактор элдэб ажал бүтээхэ юм. 30 сантиметр зузаан-тай мүльһэ соолохо, ябталагдаһан модо үһа руу табиха, голой эрье шадар, мүн гүнзэгы бэшэ газарта модо түлхихэ ажал дүүргэдэг.

Модо урадхуулагшад бүгээсэ ехэтэй шэнэ техникэ хэрэглэхэдээ, ажалаа оньһожоруулха аргатай болохонь.

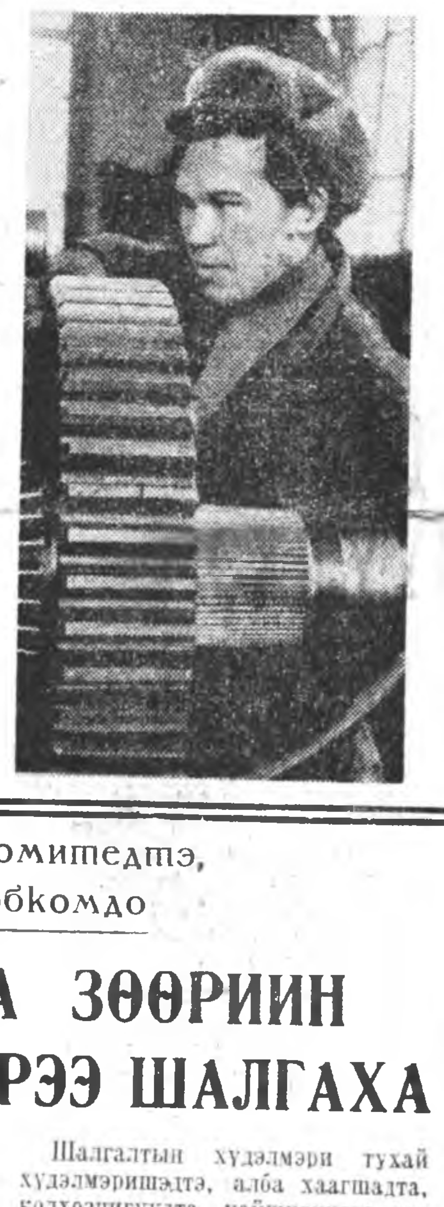
В. СТУПИН.

ЭДЭБХИТЭД ХҮДӨӨ ГАРАБА

Партиин Сэлэнгын райком ай-магай колхоз, совхозуудта, бусад предприятинуудта эдэбхитэд-лек-торнууд, элидхэлшэдһээ бүридэһэн пропагандистнарай бүлэгүүдые эльгээбэ. КПСС-эй ЦК-гай апре-лиин Пленумэй шиидхэбэри тухай олониитэдэ эдэнэр хөөрэжэ үгэхэ юм. Хамтадаа 31 эдэбхитэд мүнөө малай фермэ, гүүртэнүүдээр, ота-рануудаар апрелиин Пленумэй шиидхэбэри тухай элидхэл, хөө-рэлдөө, информаци хэжэ эхилээ.

Д. ЦЫДЫПОВ,
партиин Сэлэнгын райкомой политическэ гэгээрэлэй таһагые даагша.

Хабар ерэжэ, горнягуудай ха-луун хүдэлмэриин хаһа орохонь. Ципиканай приискын алташад удахагүй алтанай элһэ угаахань. Энээндэ бэлэдхэл эхилһээр уни-нэй. Алта угаадаг драгануудые, хүрьһэ урбуулха бульдозернуудые хүдэлмэридэнь бэлэдхэхэ ажал энэ үедэ хэгдэжэ байха юм.

Эдэ хүсэтэ булад машинанууд Маловскын автобульдозерно парк-да оруулагдаад, тэдэнь гра-фигай ёһоор заһагдана. Ап-релиин һүүл хүрэтэр эдэ машина-нууд булта бэлэн болгогдохо бай-на. Тиигэжэ хамаг оньһото маши-нануудынь алта угааха сагай эхилтэр бэлэн болгогдохо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Маловскын автобульдозерно мастерскойн парк соо. 2. Бульдозерист Петр Осипов.

В. ЧУНАВЛЕВ.

Республикын Арадай хиналтын комитедтэ, Облпрофсоведтэ, ВЛКСМ-эй обкомдо

СОЦИАЛИС, КООПЕРАТИВНА ЗӨӨРИИН БҮРИН БАЙЛГЫЕ ОЛОНИИТЭЭРЭЭ ШАЛГАХА

Социалис, кооперативна зөө-риин предприятинуудта, колхоз, совхозуудта, мүн бусад эмхи зур-гаануудта хэр бүридхэгдэдэг, ха-лагалагдадаг байһыень 1968 оной майн 15-һаа октябриин 15 болотор арадай хиналтын зургаануудай, профсоюзай комсомолой организа-цинуудай хүсөөр, олон түмэн ажалшадай хабаадалгатайгаар шалгаха тухай Буряадай АССР-эй Арадай хиналтын комитет, Обл-профсовет, ВЛКСМ-эй обком хам-тын тогтоол гаргаба.

Арадай зөөридэ хайша хэрэгээр хандаһан, үбэршэлһэн ябадалнуу-дые нэн түрүүн элишэлхэ шухала байна.

Апрель һарын түгэсэтэр партий-на, нютагай Соведүүдэй, мүн проф-союзай, комсомолой организаци-нуудай түлөөлэгшэдһөө бүридүү-лэн городой, районуудай шалгал-тын комиссинуудые эмхидхэхыень городой, аймагай арадай хинал-тын, профсоюзай комитедүүдтэ, ВЛКСМ-эй райкомуудта даалгагда-ба. Тэрэшэлэн предприяти, кол-хоз, совхозуудта май һарын 10 болотор шалгалтын комиссинуу-дые эмхидхэжэ дүүргэхэ.

Республикын Арадай хиналтын комитет ВЛКСМ-эй обком, Обл-профсовет шалгалтын комиссинуу-дые иигэжэ уялгаба:

Шалгалтын үедэ элирүүлэгдэ-һэн дутуу дунда зүйлнүүдые дары усадхажа, ямар шалтагаанһаа га-раһыень элирүүлхэ;

дутагдалнуудые усадхаха асуу-далаар партийна, Соведэй, ажахын органуудта, арадай хиналтын ко-митедүүдтэ, профсоюзай, комсомо-лой организацинуудта хандажа, дурадхал һанамжануудаа хэлэхэ.

Колхоз ба совхозуудай, пред-приятинуудай, эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, арадай хинал-тын зургаанууд, профсоюзай болон комсомолой организацинууд шал-галтын комиссиин гэшүүдэй оруулһан дурадхалнуудые анха-ралтайгаар хаража үзэхэ, элирүү-лэгдэһэн дутуу дуцануудые түр-гөөр усадхахын тула тодорхой хэмжээ дары абажа байха зэргэ-тэй.

Шалгалтын хүдэлмэри тухай хүдэлмэришэдтэ, алба хаагшадта, колхозшигуудта, пайщигуудта саг үргэлжэ дуулгажа байха, дутуу дунда зүйлнүүдые усадхалгада олониитые хабаадуулха шухала.

Харалга, шалгалтын дүнгүүдые октябриин 1-һээ октябриин 10 бо-лотор коллективүүдтэ гаргаха;

— районуудта октябриин 10-һаа 20 болотор, бүхы республика дотор октябриин 20-һоо ноябриин 1 болотор дүн гаргажа дүүргээд байха.

Жэшээтэ һайнаар харалга шал-галта эмхидхэжэ, һайн үрэ дүн туйлаһан комиссинуудые шагна-хын тула 70—70 түхэригэй нэгэ-дэхи хоёр шан, 50—50 түхэригэй хоёрдохи гурбан шан, 30—30 тү-хэригэй гурбадахи табан шан тог-тоохо.

Шалгарһан комиссинуудай гэ-шүүдтэ 15—15 түхэригэй арбан шан үгтэхэ.

Дээрэ дурсагдаһан шангууд республикын шалгалтын комис-сиин тогтоолоор 1968 оной нояб-риин 7-до барюулагдаха.

Манай хөөрэлдөөн

УРГАСА — ӨӨҺЭДЫН ОРОЛДОЛГОҺОО

Нуга сабшалан дээрэ саг үргэлжэ хүдэлхэ тусхай оньһожоруулагдаһан бригада, отрядуудые эмхидхэхэ, тэдэнние техникэ, зэмсэгээр хангахын тула мүнөө юун хэгдэжэ байнаб гэжэ зарим ажахынуудай агроном-мелиоратор, механизаторнуудта хандаабди.

Хэжэнгын совхозой агроном-мелиоратор Б. ХАЖЕЕВ:

— Совхоздомнай бүхыдөө 10 мянган гектар сабшалан бии. Иимэ ехэ газарай ургасые гансахан луговодуудай хүсөөр дээшэлүүлхэнь бэрхэтэй. Тиимэһээ ажахынгаа бүхы гурбан отделенидэ тус бүридэнь сабшалан һайжаруулха тусгаар оньһожоруулагдаһан бригадануудые эмхидхээбди.

Тэдэ бригадануудай нэгые би хүтэлбэрилнэб. Мүнөө бригада бүхэнние техникэ, зэмсэгээр, хүдэлхэ хүнүүдээр бүридүүлжэ, үбһэ абаха түсэб, даабарииень зохёожо, ажалайнь түлөөһые тодорхойлообди. Минии даадаг бригада 2800 га сабшалантай, 8 трактортай, хамта 15 хүнһөө бүридэнхэй. Энэ жэлдэ өөһэдынгөө хүсөөр 3,5 мянган тонно шэбхэ гаргаха, 50 га газарта болдог, бургааһа сэбэрлэжэ, элдүүрилжэ, хүрьһыень үндэһөөрнь һайжаруулхабди. Баһа тэды шэнээн газарта шэбхэ бүри ехээр гаргагдажа, үтэг болгогдохо юм. Мүнөө үедэ сабшалан дээрээ 2 мянга шахуу тонно шэбхэ гаргаабди.

Тиигэжэ хэрбээ нёдондо бүхы газарһаа гектарай 5 центнер үбһэ абаһан һаа, байгша ондо 9—10 центнер ургаса хуряахын түлөө тэмсэхэмнай.

Загарайн аймагай «Гигант» колхозой сабшалан һайжаруулха отрядай ахалагша тракторист Ф. ФЕДОТОВ:

— Манай колхоздо сабшалан һайжаруулха тусхай оньһожоруулагдаһан отряд эмхидхэгдэһээр зургаан жэл болобо. Тиигэбэшье энээнһээ урагша бидэ жэжэ бургааһа-шугы, модоной түгсэг сэбэрлэжэ, шэнэ газар ашаглахаһаа бэшэ, сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ талаар мүртэй юумэ хэдэггүй байгаабди. Һүүлэй дүрбэн жэлдэ 400 га тиимэ газар элдүүрилээбди. Түрүүшын жэлдэ тэндээ зелёнко, хоёрдохи жэлдэнь шэнииса тараад, һүүлээрнь олон жэлэй ногоо—хяаг тараад, сабшалан болгоһообди. Мүнөө 300 шахуу га тиимэ газар бии болгогдоо. Тэндэһээ гектарай 25—30 центнер үбһэн гарана.

Энэ жэлһээ эхилжэ колхозойнгоо эгээл муу, хуу болдог намаг болошоһон 200 га сабшалан, бэлшээриин газар даажа абаад, ургасыень дээшэлүүлхэ хүдэлмэри хэнэбди.

Мухар-Шэбэрэй аймагай Суулгын совхозой мелиоратор К. МИХАЛЕВ:

— Һүүлэй хэдэн жэлэй туршада манай совхоздо үбһэ ногооной ургаса дээшэлүүлхын тула зарим тэды хүдэлмэри хэгдэнэ. Химическэ хоро хаяжа, 200 гектарта жэжэ бургааһа боролжо үгы хээбди. 300 гектар болдогһоо сэбэрлэгдээ, 50 га муу газар хахалагдажа, элдүүрилэгдэжэ, олон жэлэй ногоон таригдаа. Сабшалан дээрэ жэл бүри 6—7 мянган тонно шэбхэ гаргагдана.

Гэбэшье сабшалангай ургаса биратай дээшэлнэгүй. Нэн түрүүн тэрэмнай эзэгүй байһан дээрэһээ үшөөл һанаһанда хүрэмэ һайнаар үһалагдадаг, үтэгжүүлэгдэдэггүй байгаа гэжэ хэлэхэ шухала. Итангаяа манай эндэ ходол ган гасуур болохоёо һанадаг. Хэрбээ газар үһалха, үтэгжүүлхэ бүхы арга боломжые зүбөөр хэрэглэжэ шадаагүй һаа, үбһэ ногоо элбэгээр ургуулхань бэрхэтэй.

Тиимэһээ мүнөө ажахыдаа тусхай оньһожоруулагдаһан нэгэ отряд эмхидхээбди. Тэрээндэ бүхы 3300 га сабшалан даалгагдаа. Отрядтамнай «ДТ-54» түхэлэй бульдозертой трактор, баһа нэгэ «Т-4» гэжэ хүсэтэ трактор, табан «МТЗ» трактор, үһа дээгүүр сасан хаяжа газар үһалха хоёр түхеэрэлгэ, хоёр бүлүүр стаяци, плуг, хүрьһэ жэгдэлэн дараха хүндэ каток, дисктэй борной гэхэ мэтэ техникэ даалгагдажа үгтэнхэй.

Мүнөө хабартаа 400 гектарта минеральна үтэгжүүлгэ, 500 га дээрэ аммиагай үһа оруулхабди. Мүн 4 мянга гаран тонно шэбхэ сабшалан дээрэ гаргагдаа, бүхыдөө 6 мянган тонно шэбхэ гаргагдаха юм, үшөө 200 га дээрэ дисктэй борной шэрэжэ хүрьһыень һайжаруулхабди. Тиигээд байбал, га бүриһөө 15 центнерһээ бага бэшэ үбһэ сохом абаха аргатайбди.

Хяагтын аймагай Ехэ-Нугын совхозой луговод-механизатор Д. ЦЫРЕМПИЛОВ:

— Би өөрөө луговодоор хоёрдохи жэлээ хүдэлнэб. Намда Мухар-Сухэ, Сагаан-Арал гэжэ газарта 150 га сабшалан даалгагданхай. Нёдондо тэрэнээ бүлүүр станцаар, мүн һубаг ханаабаар гурба дахин үһалааб, минеральна үтэгжүүлгэшье оруулааб. Теэд үбһэнэйнь ургаса биратай дээшэлээгүй, гектарай 10 центнер гараа.

Ушарынь юуб гэхэдэ, тэндэ шэбхэ һайса зөөжэ шадаагүй ха юмбиб. Сабшалан дээрэм шэбхэ гаргажа үгыт гэжэ бригадир, отделение даагшада ошоходош, лаб дээрэ «трактор, машина үгы байна, хүлеэ» гэхэ. Өөрөө техникэтэй һаа, шэбхэ дуран соогоо зөөхэ байгаа бшууб. Нёдондо зарим газарайм ногоон үндэрөөр ургаһан аад, шэнгэн байшоо. Хэрбээ өөрөө тракторта һаа, тэндэ дисктэй борной шэрэжэ, ногооной үндэһэ доогуурнь хэршүүлжэ үгэбэлни, тэрэнь олон болоод удхэнөөр ургаха һэн.

Совет гадаадын худалдаа наймаанай 50 жэлэй ой

Союзуудай Байшангай колонно зал соо баярай суглаан болобо

СССР-эй гадаадын худалдаа наймаанай 50 жэлэй ойдо зорюулагдан, Союзуудай байшангай Колонно зал соо апрелиин 26-да Москвагай ажалшадай түлөөлэгшэдэй, Совет гадаадын худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй баярай суглаан болобо.

КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй гадаадын худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдтэ эльгээһэн амаршалга КПСС-эй ЦК-гай секретарь М. С. Соломенцев уншаа.

Гадаадын худалдаа наймаанай министр Н. С. Патоличев элидхэл хэбэ.

(ТАСС).

«КОСМОС-219» НИИДЭҺЭЭР
ТАСС-ай МЭДЭЭСЭЛ

1968 оной апрелиин 26-да «Космос-219» гэжэ газарай хэмэл одон Советскэ Союзһаа табигдаһан байна.

ЭРХИМ ХҮДЭЛМЭРИИН ТҮЛӨӨ ШАГНАЛНУУД

Журналистнуудай холбооной 1967 оной шангуудые СССР-эй Журналистнуудай холбооной правлениин секретариат иимэ хүнүүдтэ олгобо:

С. М. Балбековтэ — «Правда» газетын экономическа шэнжэлэгшэдэ—«Үнэн сэхэ байлгын шэнжэ тэмдэгүүд», «Дабаанай оройдо», «Һүбэлгэн байлга», «Баримтанууд ба һанаанһаа абалга», «Гаммы—На поток», «Шэнэ зүдхэгшэ», «Шэнэ жэлэй урда тээ таамагшалга» гэһэн экономическа асуудалнуудаар бэшэгдэһэн хэдэн статьягай түлөө;

Э. В. Беляевада — Центральна телевиденийн хүгжэмэй дамжуулгануудай главна редакциин редакторта—гаршаг, текстые ойлгосотой һонор болгохо мэргэжэл шадабариин, «Хүгжэмэй киоск» гэжэ недели бүриин дамжуулгада зурагай, хүгжэмэй материалнуудые шэлэн олоһоной түлөө;

Я. К. Головановта — «Комсомольская правда» газетын научна шэнжэлэгшэдэ—«Олон хэлэтэнэй космонавтика», «Шуургата далайе шэнжэлэгшэ», «Замбуулинай ракетэ» гэһэн научна темэнүүдээр бэшэгдэһэн статьянуудай түлөө;

А. И. Гудимовта — «Экономическа газетын» тусхай корреспондентдэ—«Ондоо хүнүүдэй мэргэжэл шадабариин нюуса» гэжэ репортажнуудай номой түлөө;

П. Д. Корзинкинда — сэрэгэй журналист, редакторта—«Редакцидаа бусажа ерэбэгүй...» гэжэ хоёрдохи ном зохёогшодо;

В. Ф. Проскуровта — Брестын областиин Ганчевическэ районой «Савецкае Палессе» гэжэ газетын редакторта—«Хүнүүд, амар мэндэ!», «Үдын наран», «Ой модон манай баялиг!», «Хада дээрэ байһан хүн» гэжэ очеркнуудай түлөө;

Э. Я. Пархомовскида, С. А. Руденкодэ (Пантелеймон Корягин)—«Известия» газетын фельетонистнуудта — «Известия» газетэдэ 1967 ондо толилогдоһон «Гайхалтай түүхэнүүдэй» түлөө;

И. М. Семеновто — РСФСР-эй арадай уран зураашада—«Бүхыдэнь тоолохые дурлагшад үлүүсэ оролдоо...», «Мүнөөнэй түхэлтэй бани», «Модерн хаана дүүрэнэб, дутуунууд хаанаһаа эхилнэб гэжэ мэдэхын аргагүй...», «Зуун жэл болоод байхада...», «Экзаменууд боложо байна...», «Буу зэбсэг, хахасаял даа!» гэжэ хэдэн зурагуудые «Крокодилда» толилуулһанайнь түлөө;

Е. К. Терещенкодэ — бүхэсоюзна радиогой пропагандын главна редакциин эрдэм ба техникын таһагай ахалагша редакторта— «500 вахт» гэжэ үнэн ушар харуулһан радио-туужын түлөө;

И. Р. Тункельдэ — «Огонек» журналай фотокорреспондентдэ — «Ленинград—Агуухэ Октябриин социалис революциин үлгы» гэжэ фоторепортажые журналда (1967 оной № 9) толилуулһанайнь түлөө;

М. А. Харшагта — партиин XXII съездын нэрэмжэтэ металлургическа заводой (Ленинград город) «Турбостроитель» гэжэ олон тиражтай газетын редакторта — «Турбостроитель», «Ленинградска правда», «Вечерний Ленинград» гэжэ газетэнүүдтэ, «Партийная жизнь» гэжэ журналда толилуулһан репортажнуудай түлөө;

Л. И. Шинкаревто — «Известия» газетын Зүүн Сибирьтэхи тусхай корреспондентдэ—«Аей арал дээгүүр аяншалга» гэжэ очеркнуудай суглуулбариин түлөө.

(ТАСС).

Совет статистикын аша туһада

Москвада, апрелиин 26-да статистигуудай бүхэсоюзна зүблөөн болоод дүүрэбэ. Гүрэнэй статистикые улам саашадань нарижуулан һайжаруулха, 1970 ондо хэгдэхээ байгаа арад зоной бүхэсоюзна бүридэлгын онол арга, эмхидхэлэй хүдэлмэри һайжаруулгада хабаатай асуудалнууд зүбшэгдөө.

СССР-эй ЦСУ-гай бэлдэһэн, 1970 ондо хэгдэхээ байгаа арад зоной бүхэсоюзна бүридэлгын программые зүблөөн гол түлэб һайшааһан байна. Программа гээшэнь бүридхэлэй хуудаһан болоно. Тэрэнэй асуудал бүхэндэ манай ороной хүн бүхэн харюусаха ёһотой. Энээнэй урда тээхи бүридэлһөө (1959 ондо болоһон) мүнөөнэйхи юугээрээ илгаатайб гэхэдэ, программа соонь түрэлхи хэлэнһээнь гадна, һайнаар шудалагдаһан СССР-эй бусад арадуудай хэлэ дурдахаар хараалагданхай. Энэнь манай ороной арадуудай бүхы талаараа нэгэдэн ниилэжэ байһые харуулха болоно. Совет хүнүүдэй ажабайдал тухайда мүн ондоошье мэдээнүүдые абахаар хараалагдана. Зарим зарим асуудалнуудаар бүридхэл түүбэрилэн хэгдэхэ юм.

(ТАСС).

ПАРТИЙНА ХРОНИКО

ПРОПАГАНДИСТНУУДАЙ СЕМИНАР

Карл Марксын түрэһөөр 150 жэлэй ойдо зорюулагдаһан, «Научна коммунизмын үндэһэ һуури табигша» гэһэн Тезисүүдээр пропагандистнуудай семинар КПСС-эй Улаан-Үдын Октябрьска райкомдо үнгэргэгдэбэ.

Семинарта суглаарагшадта СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай президиумэй түрүүлэгшын орлогшо Д. Д. Лубсанов, КПСС-эй Буряадай обкомой лектор А. С. Серебряков, партиин Октябрьска райкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагшын орлогшо Е. М. Шеломенцова гэгшэд һонирхолтой лекцинүүдые уншаа.

Мүн семинар дээрэ партийна һуралсалай жэлэй хэр зэргэ дүүрэжэ байһан тухай дэлгэрэнгы хөөрөөн гараа. Һуралсалай жэл илангаяа һайнаар, үрэ дүнтэйгөөр коммунис хүмүүжүүлгын асуудалаар семинарта (50-дахи һургуули, пропагандистнь нүхэр Сусоева), медицинын талаар философско семинарта (республиканска больница, пропагандистнь нүхэр Комарова), политэкономиин үндэһэ һуури үзэхэ семинарта (мяха-консервын комбинат, пропагандистнь нүхэр Сперанский) дүүрэжэ байна гэжэ тэмдэглэгдэбэ.

Ю. САХАРОВСКИЙ,
партиин Октябрьска райкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагша.

ЁҺО ЗАНШАЛАЙ ПЯТНИЦА

«Ленинскэ пятница» үнгэргэгдэжэ эхилһээр манай аймагта үнинэй. Һарын дүрбэдэхи пятница иигэжэ нэрлэгдээ юм. Энэ үдэр аймагай партийно-советскэ эдэбхитэд хүдөө нютагуудта гаража, элдэбын темэнүүдээр лекцинүүдые уншана, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэ. Пролетариадай агууехэ вождь Владимир Ильич Ленинэй ажабайдал, тэрэнэй тэмсэл тухай олон лекци уншагдаа. Ажалшад тэдэниие ехэ һонирхожо шагнаа.

Ерэхэ пятницада эдэбхитэднай баһа хүдөө гараха. Тэдэнэр ээлжээтэ лекцинүүдээ Карл Марксын түрэһөөр 150 жэлэй ойдо зорюулха юм.

Г. ГРОМОВ,
Бэшүүрэй аймагай «Бичурский хлебороб» газетын редактор.

КАРЛ МАРКСЫН ТҮРЭҺӨӨР 150 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

МАРКСЫН НЭРЭҺЭЭ...

Ниислэл хотын Ленинскэ проспектдэ оршодог энэ гэр соо ороходоо, мүнөө үеын Москвада байһанаа мартахаар бологдоно. XIX зуун жэлдэ зурагдаһан портредүүд, шарлашаһан фото-буулгабаринууд, тон хоморой болоһон номууд, хуушан янза түхэлэй стол, зөөлэн һандалинууд...

Гэр бүлынгөө тон үнэтэй һанагдаха эдэ бүхы зүйлнүүд тухай эзэн эхэнэрынь сэдьхэлээ доһолонгёор, шунангяар хөөрэнэ.

— Энээхэн сонхо шадар байгша зөөлэн һандали дээрэ Петр Ильич Чайковский, Николай Григорьевич Рубинштейн амарха дуратай бэлэй.

Энэ түхэреэн столой саана Тимирязев, Столетов, Ермолова һуугша һэн. Энээхэнии анхарагты...

Мэдээжэ композиторай аха, ородой олонитын суута ажал ябуулагша, эрдэмтэн Владимир Иванович Танеевэй аша басаган Елена Павловна Танеева намтай хөөрэлдэхэ зуураа, К. А. Тимирязевай хүбүүн Аркадий Климентьевичэй шарлашаһан визитнэ карточка харуулба. Тэрэнэй ара талада жэжэхэнээр иигэжэ бэшээтэй:

...Мүнөөдэр намда М. Н. Покровский хонходоходоо, В. И.-дэ һарын 2000 түхэригэй хэмжээнэй тэдхэмжэ дурадхагдаха, тэрэшэлэн шухала юм, дэбтэрээ хэрэглэхэ арга олгогдохо гээ. Олдоһон бэшэгэй тайлбариин ёһоор, эдэ бүгэдые М. Марксын нэрэһээ тогтоон абахыень гуйгдана.

Танай А. Тимирязев.

— Эсэгэ, хүбүүн Тимирязевтан минии гэртэхинэй, үбгэн абымнай ехэ нүхэд байһан юм,—гэжэ Елена Павловна хөөрэнэ.—Манай үбгэн эсэгэдэ Советскэ правительствын тэдхэмжэ үгэхэ болоһон тухай эгээн түрүүлэн Аркадий Климентьевич тэрэл тэмдэг бэшэгээрээ дуулгаһан юм. Энээн соо дурдагдагша түүхэшэн М. Н. Покровский тэрэ үедэ РСФСР-эй гэгээрэлэй наркомой орлогшоор ажалладаг һэн. Социологи болон түүхэдэ хабаатай номудай угаа үнэтэй библиотекэ 1789—1794 онуудай француз буржуазна революциин үеын тон хомор болоһон тунхаглабаринуудые Москвагай үнинэй адвокат Танеев социалис академидэ бэлэглээ гэжэ 1919 оной эхеэр В. И. Лениндэ мэдээжэ болоо бэлэй. Библиотекые дамжуулха үедэнь ородой профессор М. М. Ковалевскидэ 1877 оной январиин 9-дэ Карл Марксын эльгээһэн бэшэг олдоо юм. Энэ бэшэг Лондондо бэшэгдэһэн, 1-дэхи Интернационалай Ород секциин гэшүүн, Парижай Коммунада хабаадалсагша Е. Л. Томановскаягай (Елизавета Дмитриева) үбгэнэй Россида хиналтада абтаһантай дашарамдуулагдан эльгээгдэһэн байха.

Бэшэгэйнь удха иимэ:

«Хүндэтэ нүхэрни!

Партиин хэрэгтэ ехэ хубитаяа оруулһан нэгэ ород эхэнэр мүнгэ зөөригүйһөө үбгэнөө хамгаалуулха адвокадые олохо аргагүйдөөд байна гэжэ дуулааб. Үбгэн тухайнь тэрэнэй гэмтэй гэмгүйень огто мэдэнэгүйб. Энэ хэрэгэй Сибирь хүрэтэр сүлэлгөөр шиидхэгдэн дүүрэжэ болохо байһан ушарһаа, тэрэшэлэн г-жа... үбгэнөө ямаршье гэм зэмэгүй гэжэ тоолоод, хойноһоонь ошохоор шиидэһыень хараада абан бодомжолходоо, тэрээндэ адвокадые оложо үгэхэ хэрэгые ехэ шухалада тоолоноб...

Танай һайн танил, арадые сүлөөрүүлхэ хэрэгтэ ехэ хани нүхэрнай боложо тодорһонойнь тула минии ехэтэ хүдэлдэг г-н Танеев, —магадгүй, энэ харюугүй хэрэгые бэедээ даажа абаха. Москвадахи ори ганса адвокат байжа магад. Тиимэһээл минии нэрэһээ тэрэниие энэ манай нүхэрэй тон хүшэр хэрэгтэ хабаадалсахыень гуйгаа һаа, ехэл еоёрхол намда хүргэхэ һэнта.

Танай Карл Маркс»

1919 оной майн 25-да 78 наһатай В. И. Танеевтэ тэдхэмжэ олгохо асуудал шиидхэхэ зуураа, энэ ородой эрдэмтын ажал ябуулгада Марксын үгэһэн үндэр сэгнэлтые совнарком хараадаа абаа бэлэй. Арадай Комиссарнуудай Совэдэй библиотекэдэ орохо эрхэ В. И. Танеевтэ олгоһон үнэмшэлгэдэ Ленин өөрөө гар табяа һэн.

В. И. Танеев тэрэ үе сагта ажаһуvһан хүнүүдһээ онсо илгардаг байгаа. Тэрэнэй хараа бодол Герцен, Чернышевскиин нүлөөн доро тогтонижороо. Владимир Иванович М. Е. Салтыков-Щедринэй, Маркс болон Энгельсэй нүхэр Народник ородой мэдээжэ революционер Г. А. Лопатинтай һайн танил байһан юм. Тангаригта эти гэмжэтэн бологшодой советдэ һунгагдаһанай удаа Владимир Иванович революционернүүдэй хэрэгые зоримгой, һанаамгайгаар хамгаалдагаараа суурхаа бэлэй. Россин бүхы хэрэгүүдээр һонирхожо байдаг Карл Маркс тэндэ болодог шууяатай сүүдэй хэрэгүүд тухай дуулаагүй яажа байха һэм. Польшын буһалгаашадай, нечаевцуудай, народоволецуудай хэрэгүүдтэ революционно түрүү үзэлтэй интеллигенциин тала барижа Танеев нэгэтэ бэшэ эдэбхитэйгээр хабаадаһан намтартай.

70-аад онуудта Петербургһаа Москва нүүн ерэхэдээ, Москвагай университедэй түрүү үзэл баримталдаг багшанарай, искусствын мэдээжэ ажал ябуулагшадай, уран зохёолшодой кружок эмхидхэһээрээ мэдээжэ болоо. Чистый переулогай долоо номерой гэр соо (1966 ондо гэрэй үбэртэ аха дүү Танеевтэнэй дурасхаал болгогдон мемориальна самбар хадагдаа юм) ородой түрүү интеллигенциин гайхамшагта түлөөлэгшэд айлшан боложо ходо буугша бэлэй. Владимир Иванович Ш. Фурье, А. Сен-Симон, Р. Оуэн гэгшэдэй зохёолнуудые шудалдаг, К. Маркс болон Ф. Энгельсые ехэтэ һонирходог юм һэн. Хаанта засагай үедэ хэблэгдэжэ боломоор бэшэ научна хэдэн зохёол гол түлэб социологиин асуудалаар бэшэһэн байха юм.

Владимир Иванович научна коммунизмын үндэһэ һуури табигша агууехэ хүнтэй уулзаа юм гү, үгы гү—мэдэхын аргагүй. Марксын Лондондо, Парижда һууха үеэр Танеев нэгэтэ бэшэ тэдэ хотонуудаар ябаһан байха. Үшөө нэгэ һонирхолтой баримта. Дээрэ дурсагдаһан Ковалевскиин бэшэгһээ бүри урид, тодорхойлбол 1871 ондо, Карл Маркс Владимир Ивановичта өөрынгөө фото-зураг бэлэглэһэн байна. Тэрэнэй ара талада француз хэлэн дээрэ иигэжэ бэшээтэй:

«Господин Танеевтэ дурасхаал болгоё. Лондон. 71 оной декабриин 23. Карл Маркс».

Елена Павловна тэрэ фото-зурагайнь нэгэ буулгабари харуулба. Ородой нийтын ухаан бодолой хүгжэлтэдэ Марксын һанаагаа табижа байдагай гэршэ болгогдон, фото-зурагай эхэнь КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи марксизм-ленинизмын институдай түбэй архив соо хадагалаатай.

— Үбгэн абамнай Марксын энэ дурасхаһан фото-зурагыень ехэл наряар абажа ябадаг юм һэн гэжэ эсэгэмнай хөөрэгшэ бэлэй,—гээд Елена Ивановна хөөрэнэ.— Энэ фото-зурагаа улаан сафьянаар оёгдоһон тусхай сүүмхэ соо хадагалдаг байгаа.

Октябриин революциие В. И. Танеев ехэ баясхалантайгаар угтаа юм. Танеевтэй 1916 ондо танилсаһан академик Берг һанамжа, дурасхаалайнгаа дэбтэр соо тэрэнэй үндэр наһатай болоһон, адвокат ажаябуулгаяа орхижо, Демьяново гэжэ өөрынгөө имениидэ ажаһуудаг болоһон, номуудые ехээр суглуулжа эхилһэн тухайнь гэршэлэн бэшэнэ. Өөрынгөө гайхамшагта библиотекэ харуулаад, һүүлдэнь бэшэгэйнгээ столдо абаашажа, тэрээн руугаа заагаад: «Социальна асуудалаар олон жэлэй урда тээ минии бэшэһэн хүдэлмэри эндэ суургадаатай байдаг»,—гэжэ Танеев Бергдэ хэлэһэн юм ха.

Энэ зохёол соотнай юун тухай хэлэгдээтэйб, толилогдоһон юм гү, али үгы гү гэжэ Берг һонирхобо ха.

«Үгы даа,—гэжэ гэрэй эзэн тархяа һэжэрбэ. Энэ зохёолни толилогдоогүй, мүнөөнэй эрхэ байдалда толилогдохошьегүй. Үни хада Салтыков-Шедриндэ, тэрэнэй хянамжалдаг «Отечественные записки» гэжэ журналда эльгээһэн хүм. Салтыков-Шедрин энээниие мни ехэтэ һайшаагаа, теэд цензурын шангаһаа толилогдожо шадагдахагүй гэжэ хэлээ һэн. Юуб гэхэдэ, тэрээн соо даншье зүүнэй хараа бодолнууд баримталагдаа бшуу».

Танеев 1921 ондо наһа бараа юм. Тэрэнэй шэлэгдэмэл зохёолнууд имагтал 1959 ондо СССР-эй Наукануудай Академиин философиин институдаар тунхаглагдаа һэн. Тэдэнь 700 хуудаһатай амяараа ном болоо. «Бага наһан. Эдир наһан. Ерээдүй тухай бодолнууд» гэжэ нэрэтэй, тон һонирхолтой энэ ном соонь хүдэлмэришэдэй хүдэлөөн, Карл Маркс тухай үшөө 1876 ондо бэшэгдэһэн һанамжанууд нийтэлэгдэнхэй.

«Ямаршье ехэ хэрэгүүд һүжэрэг, хэршье ехэ баяр ёһололто, шууяатай, хүлгөөтэй үйлэнүүд болог, эдэ бүхы хүдэлмэришэдэй хүдэлөөнтэй холбоогүй һаа, ямаршье удха гарахагүй.

Алишье талаһаа дүүрэн анхарал татамаар, шэнжэлэн үзэгдэмөөр тиимэ нэгэ амисхаалта хүдэлөөн —хүдэ. эришэдэй хүдэлөөн мүн... Мүнөө сагаймнай гүрэн түрып аюумшагта хүн Карл Маркс болоно, тэрэ хүдэлмэришэдэй уласхоорондын общество байгуулаа. XIX зуун жэлэймнай хоёрдохи хахад Дарвинай, Карл Марксын гэжэ нэрлэгдэхэ ёһотой...»

В. КНЯЗЕВ,
ТАСС-ай корр.

Марксын ажабайдал, научна ажал ябуулга, револ... сэл харуулһан ном, брошюрануудые Германиин Де... Республикын номой хэблэл «йн баярта зорюулан гар... Марксын биографи» уншагшадые ехэтэ һонирхуулна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Лейпцигэй хэблэлэй саг үргэлжэ... марксис литературын таһаг.

АДН—ТАСС

ТЕОРЕТИЧЕСКЭ КОНФЕРЕН...

Научна коммунизмын үндэһэ һуури табигша Карл Марксын түрэһөөр 150 жэлэй ойдо зорюулагдаһан теоретическэ конференци Улаан-Үдын сэмбын фабрикада боложо. Тэндэ олон хүн хабаадалсаа.

Фабрикын директор нүхэр К. П. Альцман «Пролетарска революци тухай Маркс, Энгельсэй һургаал» гэһэн лекци уншаһан байна. Удаань «Карл Маркс—научна коммунизмын үндэһэ һуури табигша» гэһэн темэтэй лекци хүүгэдэй саадые даагша М. П. Альферова. «Карл Марксын экономическа теори ба СССР-тэ коммунизм байгуулга» гэһэн лек... хангалгын таһагай ... С. В. Степанов, «Мар... люционно Росси» гэжэ... дэхи главна экономи... менькова, «Карл Ма... хэйн революционно ... һэн лекциие гражд... начальник Н. Г. Пе... шаба.

Конференцидэ хаба... шагдаһан лекцинүүд... тайгаар шагнаа.

Ми...

СОВЕДЭЙ ҮЗЭМЖЭД... ШУХАЛА АСУУДА...

«Тохир хурган аман тээшээ» гээд үндэһэн хэлэн дээрээ хэлсэдэг гээшэ бэзэбди. Удханьшье ойлгосотой юм ааб даа. Зүгөөр хамтын зөөридэ гараа һарбайдаг, хара амяа харадаг, хэнтэг хомхой зантайшуул худалдаа наймаанай эмхинүүдтэ үшөөл дайралдадаг. Хэжэнгэдэ, жэшээнь, гуталай магазин бии юм. Эндэ шалгалта хээд үзэхэдэ, гүрэнэй мүнгэ дутааһан, үриһэн байгаа. Наймаалагшадынь гүрэнэй мүнгэ танил талалдаа зээлэршье үгэжэрхихэдөө, нийтын зөөри соо дураараа умбажашье байхадаа балай хэмшээрхэхэгүй байһан. Тиимэл байгаа. Харин мүнөө—хэмжээн абтажа байгаа юм бээ.

Үгышье һаа, түрмэ түшэһөө гарамсаараал худалдаа наймаанай эмхи руу шургашадаг заримашуул баһал үзэгдэдэг. Тиимэ этигэлгүй, хамтын мүнгэ зөөри найдахаар бэшэ хүнүүдые Загарайн аймпотребсоюзай дарганар уттажа абаһан байха юм. Мүн лэ энэ аймагай нэгэ нютагта наймаалагшад зургаан жэл соо үргэлжэ гүрэнэй зөөри хүндылжэ, һуулижэ байгаал, юрэдөөл баригдадаггүй байгаа. Яахадаа баригдадаггүй байгааб? Эд бараанай бүридхэл хэгшэд болоод, нягталан тоологшод үгэ ама нэгэдэжэ, хулгай хэһэн ябадалые далдалжархидаг байһан.

Гэхэтэй хамта, кооперативна эд зөөри эзэн ёһоор хадаг... гутааха, муудхаахагүй... һал шухала удха шана... даа. Тиигэбэшье элдэ... болоод, хубсаһа хуна... шанарынь муудхаха... най сэн нэмэжэрх... хуурмагаар акт ... ха ушар али олон ... байна.

Таарамжагүй иимэ ... даа тохёолдоноб? Хүн... маанай эмхинүүдтэ ... нүүдые шэлэн олохо, хүмүүжүүлхэ хүдэл... бирагүйгөөр табигдаһ... болоһон Буркоопсоюз... рэ тэмдэглэгдэһэн бай... раа муудхаахагүйн... тула сельпо, магазину... хозрабкооп, аймпотреб... шухала хэрэгтэй техни... сэлээр хангаха тухай ... шэд баһал эрилтэ ... Жэшээлхэдэ, хүдөө ... илангаяа зунай саг... суул айхабтар хэр... Эдэ асуудалнуудаар ... магай Заганай ... түрүүлэгшэ Занд... аймпотребсоюзай түрү... лаев, Хэжэнгын айм... түрүүлэгшэ Ламажа... аймпотребсоюзай түр... раваев болон бусад ...

С. БА...

ЧЕЛЯБИНСКА ОБЛАСТЬ. Саткинска металлургическа заводой доменщигууд һайн шанартай шэрэм шудхана. Шарикоподшипниингуудые бүтээхэ тусхай булад гаргалгада энэ шэрэм хэрэглэгдэдэг. Эгээл үнинэй заводуудай нэгэн мүнөө шэнэдхэгдэжэ байна. Үйлдэбэринь оньһожоруулагдана. Пэшэнгүүдые ашаглаха хэрэг мүнөө жэлдэ үүргүй һайжараа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: түрүү доменщигууд, заводой үнинэй хүдэлмэришэд—ахалагша горновой коммунист Александр Григорьевич Овсянников (баруун гарһаа), горновой Геннадий Петрович Фролов.

ТАСС-ай фотохронико.

ПОЛИТИЧЕСКЭ ҺУРАЛСАЛ

КОММУНИСТНАРАЙ ХАРЮУСАЛГА ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

Коммунистнуудай марксистско-ленинскэ эрдэм бэлэдхэл дээшэлүүлхэ хэрэгтэ партиин XXIII съезд, КПСС-эй Программа ехэ анхарал хандуулһан байна. 1965—1966 оной һуралсалай жэлһээ эхилээд, партийна һуралсал ондоо шэнэ аргаар эмхидхэгдэдэг болоһон байгаа. Энэнь гурбан шата дамжан һуралсаха арга мүн. Иимэ болоһонһоо хойшо коммунистнуудай һуралсал тодорхойшье, даамай боложо, хүнүүд марксизм-ленинизмын сургал һонирхон, гүнзэгыгөөр шудалдаг болоһониинь эли.

Энээниие би өөрынгөө ажал дээрэһээ харанаб. Юуб гэхэдэ, 1951 онһоо эхилээд пропагандистаар хүдэлнэб. Энэ үе соо элдэбын эрдэм бэлэдхэлтэй, элдэб эрилтэтэй хүнүүдые һургаха сар болодог байгаа. Хүдөө ажахын ба промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд, алба хаагшадыешье һургадаг һэм. Тэрэ үеын политическэ кружогууд Коммунис партиин түүхэ, улас түрын байдал, арадай ажахын һалбаринуудай экономико шудалдаг гуримтай байһан. Эдэ бүгэдэн бодото ажабайдалтай ямаршье холбоогүйгөөр үзэгдэдэг, тиимэ тула һуралсалай аша үрэ бага, хүнүүдэй анхарал татадаггүй бэлэй.

Тэрэ үеын һуралсалай эгээл муу юумэнинь гэхэдэ, гуримшаһан программа гэжэ үгы һэн.

Мүнөө тэдэ дутагдал хуу усадхагданхай. Политическэ һуралсал гуримшаа, нэгэл программын ёһоор ябуулагдадаг болоо. Эдэ бүгэдэнэй һайн талые үнгэрһэн хоёр жэлэй һуралсал бодотоор гэршэлнэ. Энээнтэй хамта нэгэ иимэ асуудалда анхаралаа табимаар.

Ажаглажа ябахада, партийна һуралсалда—гурбан шатын һургуулинуудта һураха хүнүүдые тодорхойлходоо нарилхаар байна. Доодо шатын гү, али дунда шатын һургуулида һураха хүнүүдые нийтэ эрдэмыень, политическэ бэлэдхэлыень һайса харалсажа тодорхойлоо һаа, һайн. Нюуха, нөөхэ юумэн үгы, урдаһаншье, мүнөөшье энэ хэрэгтэ ехэ дутагдалнууд гарадаг байгаа, гаранашье. Һураһан тоодо оруулхын тэдэ коммунистые ямаршье һаань һургуулидал оруулха гэһэн гурим баримталангүй, партийна организацинууд хүнүүдэй һуралсал тодорхойлхо ёһотой. Энэ хэрэгтэ ёһын тэдысэ хандажа болохогүй. Юуб гэхэдэ, минии хүдэлжэ байһан һургуулида анхан ороһон хүнүүдһээ минии лэ 7-нинь үлөө. Һуралсалай энэ үе соо хоёр, гурбан хүн нэмээ һэн.

Партийна, ажахын эдэбхитэдэй аймагай һургуулиин эмхидхэгдэхэтэ, совхозой главна мэргэжэлтэд 4 хүн тиишэ ошоо. Мүн элдэбын хүндэтэй шалтагаанаар үшөө 5 хүн манай һургуулиһаа ондоо тээшэ ошобо. Хоёр жэл хахад һургуулиин хүдэлөөд байхада, һурагшадай олоороо гаража ошоходонь, пропагандистын зүрхэн үбдэнгүй яахаб. Минии һанахада, партиин райкомой пропаганда, агитациин таһаг, совхозой партийна организаци һуралсалай жэлэй эхилхын урда тээ иимэ эмхидхэлэй асуудалнуудые шиидхэхэ байгаа ха юм. Тиигээ һаань, һуралсалай жэлэй хахадта иимэ юумэн болохогүй, хүнүүдые иишэ тиишэнь хүдэлгэхэгүй һэн бээ.

Анаагай совхозой дэргэдэ марксизм-ленинизмын сургал шудалха 4 жэлэй һургуули хүтэлбэрилхэ даалгабари 1965 ондо намда үгтэһэн байгаа. Энэ һургуулида совхозой мэргэжэлтэд, алба хаагшад һуралсана. Эдэнэр бултадаа дунда, дээдэ эрдэмтэйшүүл. Һуралсалай түрүүшын жэлдэ КПСС-эй түүхэ шудалжа дүүргээ һэмди. Дүн гаргаһан хэшээлдэ коммунистнууд Д. Ц. Ыреновa (кадрнуудай таһагай инспектор), Е. Н. Евсина (огородой бригадын бригадир), Ф. П. Плешков (барилгаша-прораб) болон бусад үзэһэн материалаа гүнзэгыгөөр ойлгоһоноо харуулаа.

Һуралсалай үнгэрэгшэ жэлдэ капитализмын политическэ экономи шудалжа дүүргээбди.

Һуралсалай энэ жэлдэ социализмын политэкономи шудалха программаяа февралиин 1-дэ дүүргээбди. Шалгалтын хөөрэлдөөнэй болоходо, нэгэ хүнһөө бэшэниинь материалаа һайнаар ойлгоһон байба.

Хэшээлнүүдые үрэ ехэтэй, һонирхолтой болгохо тухай хэдэн үгэ. Хэшээл бүхэндэ һайса бэлдэхэ хэрэгтэй юм. Шэнэ темэдэ ороходоо тэрээн тухайдаа хуряангы тэмдэглэл хэхэш. Гадна хөөрэлдөө хэхэ болоходоо баһа шухала шухала асуудалнуудаар түсэб табиха хэрэгтэй болодог.

Бэшэ пропагандистнар мэтээр харуулан ойлгуулха зүйлнүүд, карта, схемэ, кинофильмүүд, плакадуудые хэрэглэдэгбди. Эдэ бүгэдэн темын удха тайлбарилхада туһатай, нэмэлтэ материал боложо үгэдэг. Мүн самбартай байха гээшые тон шухалада тоолодогбди. Илангаяа политэкономи шудалхада самбар заатагүй хэрэгтэй.

Конспект табиха гээшэ манай һурагшадай уялгата хэрэг болонхой. Түрүүшын жэлнүүдтэ энэ бэрхэшээлтэйшэг хэрэг байһан юм. Энээндэ горитой саг зорюулагдаа һэн.

Хэшээл үнгэргэхэ газараа һайнаар бэлдэхэ гээшэ мүн лэ удха шанартай. Тэндэ бүхы хэрэгсэл—стол, стулһаа эхилээд, бүтэн зохид соогоо байха ёһотой. Һайнаар бэлдэһэн классда хүнүүд анхаралтай байдаг.

Пропагандист бүхэн өөрын арга методтэй юм бээ. Хэшээлээ иимэ гуримаар үнгэргэдэгби: һурагшад лекциин темэ, асуудалнуудыень бэшээжэ абадаг, ямар литература уншахаб гэжэ мүн тэмдэглэжэ абаха. Энээнэй удаа темынгээ гол гол асуудалнуудые мүнөөнэй байдалтай холбон хөөрэжэ үгэхэш. Хэшээлэй дүүрэтэр хахад час тухай саг үлөөдэгби. Һурагшад асуудалнуудые табидаг. Энээндэнь нэгэн гээ һаа өөрөө харюусадагби, үгы һаа, һурагшадта даалгабари үгтэдэг. Хөөрэлдөөн юрын гуримаар үнгэрдэг. Табигдаһан асуудалнуудаар мэдэхэ хүнүүд бодожо хэлэхэ. Һүүлдэнь өөрөө тобшолол хээд, үшөө ямар асуудалнуудта анхаралаа табилтайб гэжэ онсолдог—иимэ гуримтайбди.

Политическэ, теоретическэ эрдэмэ дээшэлүүлгын түлөө коммунист бүхэнһөө шанга эрилтэ табихаар болоо. Хүнүүд өөһэдөөл оролдожо, политическэ литература уншаха, шудалха ёһотой. Тиигээгүй һаань, ямаршье пропагандист хүнэй толгой соо номой удха сүм оруулжа шадахагүйнь элитэ. Политическэ литература шудалха хэрэгтэнь билэнэр, пропагандистнар, хүнүүдтэ туһалха уялгатайбди, тухайлхые оролдогдоноошье гээшэ. Манай үнгэргэдэг хэшээлнүүд энэ зорилго дүүргэнэ гээшэ ааб даа. Тиин гэхэдэ, урда жэлнүүдтэ манайда һурадаг зарим хүнүүд ямаршье шалтагаангүйгөөр хэшээлдэ ерэдэггүй байгаа. Иимэ ушар бүхэниие манай партийна организаци элирүүлдэг, бюро дээрэ, партийна суглаан дээрэ табидаг байгаа. Коммунистнуудай һуралсал тухайда хоёр дахин партийна суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, бии байһан дутагдалнуудые усадхаха талаар бодото хэмжээнүүд абтаһан байна.

Политическэ һуралсалай үнгэрһэн жэлнүүдэй дүршэл дээрэһээ үшөө юун ажаглагданаб гэхэдэ, недели бүхэндэ хэшээл үнгэргэхэнь пропагандистда хүндэшэг байна. Тиимэһээ эрдэм бэлэдхэлтэй хүнүүдтэ лекци уншаха даалгабари үгтэдэг болонхой. Жэшээнь, нёдондо совхозой директор Г. Н. Бородин политэкономёор лекцинүүдые уншаа һэн. Мүн парткомой секретарь Р. Ж. Шангинов баһа лекци уншадаг юм. Философиин зарим асуудалаар эдэ нүхэдтэ лекцинүүдые уншуулхабди.

Ном үсөөн. Хүн бүхэн учебник абаха аргагүй. Энэ ехэ муу байна.

Мүнөө жэлдэ манай совхоздо политическэ һуралсал урда жэлнүүдэйхиһээ һураггүй һайнаар ябажа байна гэжэ харагшаб. Отделени бүхэндэ һуралсал эмхидхэгдэнхэй, яһала һайнаар ябуулагдана. Отделениинүүдые ударидагшад, багшанар пропагандистаар хүдэлдэг. Хэшээлнүүд таһалдахаяа болинхой, хүнүүдшье һайнаар һурадаг болоо.

Иигээд байхадаа шэнэ программа коммунистнуудай һуралсал гуримтай болгоо, марксистско-ленинскэ теори гүнзэгыгөөр шудалха арга олгоо.

Г. ДАГБАЕВ,
Анаагай совхозой дэргэдэхи марксизм-ленинизмын үндэһэн сургал шудалдаг һургуулиин пропагандист.

АША ТУҺАТАЙ ШЭНЭ ГУРИ...

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй байгша оной февраль соо баталан абаһан тогтоолой ёһоор, Россин Федерациин зарим область, республиканудта үүсэлэгдэһэн малай мяханай шэгнүүрээр, тэрээнэй шанарай ёһоор тоосоо хэхэ гурим тогтоогдоһон байна. Иимэ гурим манайшье республикада хэрэглэгдэдэг болоо. Шэнэ гурим республикын хүдөө ажахын экономикодо, мүн мяха-консервын комбинадташье ехэ шухала юм.

Үүсэлэгдэһэн малай мяханай шэгнүүрэй зэргээр, тэрэнэй хэр зэргэ тарган байһые хараада абажа, мяха-консервын комбинат болон колхоз, совхозуудай хоорондо тоосоо хэхэ гурим хэрэглэхын тула тэрэнэй удха шанар тайлбарилха, эрилтэ болон илгааень ойлгожо абаха, ажахынуудай, мүн мяханай комбинадай экономико ямар нүлөө үзүүлхэ байһыень тодорхойлхо шухала.

Шэнэ гуримай илгаань юуб гэхэдэ, мяханай комбинат болон ажахынуудай хоорондо тоосоо хэхэдээ, үүсэлэгдэһэн малай мяханай шэгнүүр, тэрээнэй шанар хараада абтаха юм. Урдань амиды малай шэгнүүр, мүн тэрэнэй тарган туранхайе хургаар дарaжа тодорхойлдог, тоосоон хэгдэдэг байгаа. Олон жэлэй туршада хэрэглэгдэһэн энэ гурим олон дутагдалтай. Малай тарган гү, али туранхай байһыень зүбөөр тодорхойлхын аргагүй байгаа. Илангаяа малай олоор тушаан абтадаг хаһа сагта элдэб алдуу, дутагдал гарадаг һэн. Нэгэ мэргэжэлтэ ажалай хаанай үедэ аяар 4—5 мянган толгой хонидой тарган, туранхайе тодорхойлхо баатай болохо. Ямаршье бэрхэ, дүй дүршэлтэй мэргэжэлтэ байгаашье һаа, амиды малай мяханай шанар алдуугүйгөөр тодорхойлжо шададаггүй бэлэй.

Энэ ушарһаа мал тушаадаг ажахынууд болон мяханай комбинадай хоорондо ходо арсалдаан гарадаг байгаа бшуу. Малай таргаиие доогуур сэгнэжэ абахада, ажахынуудай абаха ашаг олзонь бага болохо, бодото шанарһаань дээгүүр сэгнэжэ абаа һаа, хожомынь мяханай комбинадуудта, мүн гүрэндэ хохидол ушаруулха ябадал гарагша бэлэй.

Тиихэдэ холо газарта туугдажа, машинаар шэрэгдэжэ асарагдаһан мал хүшэ тамираа гээдэг, мяханайнь шанаршье муудадаг байгаа. Мяханай комбинадһаа холын газарта һуурижаһан ажахынуудта малаа тушаахадань түбэгтэй бэлэй.

Шэнэ гуримай онсо илгаа, удха шанарынь юуб гэхэдэ, хүдөөгэй ажахынууд мяхалиг мал үсхэбэрилхэ асуудалда анхарал хандуулха болоно. Мүнөө республикымнай колхоз, совхозууд мяхалиг, залуу гү, али хүгшэрһэн, голодойондо гараһаншье мал тушаахадаа нэгэл гуримай ёһоор тоосолог гээшэ. Тарган мяхатай мал тушаахадаа ехэ түлөөһэ абаха болоно. Тиимэһээ мяханай үүлтэрэй, түргөөр томожодог мал үсхэбэрилхэдэ ажахынуудта ашатай, туһатай байхань мэдээжэ.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет тус тогтоол баталан абахынгаа урда бэлэдхэлэй, туршалгын ехэ хүдэлмэри хэһэн, шэнэ гуримай хэр аша туһатай байхые шалгажа үзэһэн юм. Манайшье республика дотор шалгалтын, туршалгын хүдэлмэри хэгдэһэн, энэ асуудал газетэнүүдтэ, радиогоор тайлбарилагдаһан, суглаан, зүблөөн дээрэшье хэлсэгдэжэ үзэгдэһэн байна. Тиимэһээ шэнэ гуримай үлэмжэ һайн байһые дахинаа дабтан хэлэхэнь үлүү гэжэ һанагдана.

Мал тушаан абаха шэнэ гурим зүбөөр хэрэглэхын, шэнэ эрхэ байдалда ажалаа һайнаар эмхидхэхын тула зохихо бэлэдхэл хэхэ хэрэгтэй. Иимэ бэлэдхэл хэхэдээ, малые тушаан абаха бодото график эртээнһээ зохёохо шухала. Мүн мал үүсэлхэ үйлэдбэриин газар бэлдэхэ, документаци зүбөөр согсоборилхо хэрэгтэй. Шэнэ гурим һайнаар, зүбөөр хэрэглэхын тула мяханай комбинат, мал тушаадаг ажахынууд графигаа наринаар сахиха ёһотой болоно. Энэ эрилтэ бодотоор дүүргэжэ байбал, мал жэгдэ һайнаар тушаан абтаха, үүсэлгдэхэ, тиимэһээ тэрэнэй шэгнүүр, мяханай шанар зүбөөр тодорхойлогдохо ушартай.

Хэрбээ графигаа сахингүй, олон ажахынуудай малаа нэгэ доро асараа һаань, комбинадай хүдэлмэришэд тэдэниие саг соонь тушаажа абаха, үүсэлхэ аргагүй байха. Мал хашаа соо хооһоор хаагдаад, хэды хоногуулагдаа һаа, тамир шадалаа алдаха, мяханайнь шанарай муудаха мэдээжэ. Һайн шанартай мяхатай мал саг болзор соонь тушаажа байхада ажахынуудташье аша туһатай. Комбинадай олон тоото техэрэлгэнүүдэй жэгдэ һайнаар, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлжэ байхада мал таһалгаряагүйгөөр тушаагдан абтаха аргатай.

Август — октябрь һарануудта мал үүсэлхэдэ, мяханай ... та бэрхэшээл тохёол... жэлэй дүй дүршэл энд... гэршэлнэ. Гэбэшье ... шье һаранuудта мал ту... гын график сахиха х...

Колхоз, совхозуудай ... ха, контрактаци хэхэ ... раада абтажа, график ... ёһотой. Мүн мяханай ... үйлэдбэриин арга боло... рэ график таарал... Тиимэһээ мяханай ... «Скототкорм» трест, ... хын министерство хоор... шэн хэлсэжэ, мал туша... график зохёогоо һаань... тай байха һэн. Хүдөө ... нистерство өөһэдынгөө ... риин управлени, ... аша туһа хараада ... болзор соо малаа туша... дорхойлхо болоно.

Мал тушаан абаха ... үедэ Хүдөө ажахын ... вын гү, али үйлэдбэри... нинүүдэй түлөөлэгш... комбинадта байгаа һаа... жатай. Яахадааб гэхэ... графигай хэр зүбөөр ... байһые, мүн үүсэлгэ... дэй ажал хинан шалг...

Үшөө нэгэ шухала ... анхарал хандуулмаар ... дана. Мяханай комби... хынуудай хоорондо ... спортна конвейер зүб... хэ хэрэгтэй. Эгээл һайн... транспорт шэтэн ...

Н. СПЕРА...
Улаан-Үдын мяха-... комбинадай главна ...

...ҮНХЭ НАРАНАЙ МҮНГЭН ДУҺАЛНУУД

...ҮБГЭЖӨӨЛ намда ...ног хөөрэһэн юм. ...юргойдо наран, одо ...айгаагүй. Оротон зон ...аранхыдажа, ехэл зо-...руун зүгтэ ехэ хүсэ-...тар түрэжэ, ядаһан ...лна гэһэн һураг тэ-...дуулдаба ха. Оротон ...ние хүсэтэ баатарта ...ыдажа зободогоо ...дэнь баатар хүбүүн ...ра бии болгожо, одо ... олоор яларуулжа

...саһаа хойшо тайга ...боложо, оротон зон ...гээр баридаг, жар-...аар һуудаг болоһон

...арэнь Ленин багша

...олын хойто нютаг ...ын хангай дэлгэр дай-... ходол һанагдаа бэ-

...ГЭН ТОБШОТО

... ЭЛШЭ туяанууд ...мульһэн нюрууе мүн-...энэй эгсэ үндэр эрье ...эхи оршон тойрон ...ргдана. Налгай ха-...уруудаһаар һаншаг-...н хүбшын шэнэһэд ...бубарисалдан ерээд, ...ошоһон мэтээр зогсо-... гүн энэ хүбшэ соо ...ай элшын сасарша-... дуһалнуудаар тос-...дэй сонхонууд ялага-

...ын аймагай «Заветы ...озой түб байдаг Ле-...ар, Ленинэй оюун ...аар... Ямар гайхам-...ээ бүридэһэн алдар ...рэеэ хэтын хэтэдэ ...анииньшье дамжаг-...оздо оротон, буряа-... нэгэ амин бүлэ шэн-... ажаһуудаг юм. Кол-... бухэндэ ажахыгаа ...эр шатада гаргана. ... оронуудайнгаа һүрэг ...шагүй баян хүбшэ ..., хэрмэ олоор бари-...гээ салгидуулна. ...рүүлэгшэ Анатолий ...фоновтой золгохо-

...най ехэл һайн хү-... Нютагаймнай ододтой ...аарайт,—гэжэ захи-

... мүрэнэй эгсэ эрье ... бэрхэ ангуушан ...ич Молоковтой дуу-... Набтаршаг бэетэй, ...тай энэ оротон хүн ...зоборилго тухай хөө-...шэ агнууриин xaha ... гаран түхэригэй ол-..., хэрмэ олоор барижа, ...гаа. Агнууриин ха-..., хабартаа һубай мал ...н болоходо геологуу-... боложо ябадаг. Тү-...ар агнууридаа га-.... Энээнһээ урда ар-...э оро малай фермын ...тудалөө.

...ович үгэ үсөөнтэй-...уша хүнэй маягаар ...гээр хөөрэдэг хүн

...най эхиндэ геоло-...н ябатарни нэгэ ...ба. Нохойнууднай-...Этээл һүүлдэ яба-...жэ ошоһомни, хойто ...адаараа арһагүй-болошонхой байба гээшэлдаа. Теэд гэмтэниинь үгы. Яашоо гээшэб? Э-э гэжэ хари... Хажуудахи нарһанайм аяар оройдонь нэгэ томо баабгай гарашанхай, дороһоонь боороһон нохойнуудыемни борбоосгойгоор шэдэжэ байбал. Иимэ дээрмэшэниие һалгаажа һургамаар һэн бэзэб...

Бадма Иванович Эхэ орондомнай фашистнуудай аюул тохёолдуулхада, совет хүнүүдэй сэдьхэлдэ хэзээдэ нангин Ленинэй город хамгаалалсаһан юм. Тэндэ тэрэнэй хурса нюдэнһөө, мэргэн тобшоһоо олохон фашистнар шархяа хатаагаа бэлэйл.

...Добтолгодо ороһон манай сэрэгшэдые дайсанай пулемёт һаатуулба. Мэргэн буудагша Молоковто дайсанай пулемётчигые заатагүй һалгаха гэһэн захиралта үгтэжэ, түрүүшын лэ буудалгаар фашист үгы хэгдээ һэн.

— Бэрхэш, Молоков!—гэжэ командирай баяр хүргэхэдэ, Бадма Иванович:

— Арадтамни жаргал асарһан агуу Ленинэй город хамгаалха минии нангин уялга,—гэжэ харюусаа һэн.

Үбгэжөөл саг тухайлна янзатай, хөөрөөнэйнгөө забһарта хадануудай орой дээгүүр мандаһан наран тээшэ үе-үе хараад абана. Наранай элшэһээ үбгэнэй нюдэд соо мүшэхэнүүд харагдаад орхино.

Бадма Ивановичые нютагаархинайнь «мүнгэн тобшото» гэжэ нэрлэдэгынь тоншье зүйтэй гээшэ ха. Тэрэнэй мүнгэн тобшонууд Ленинградые хорото дайсадһаа аршалалсан, мүнөө арад зонойнгоо ажана тэнюун байдалда алба хэнэ.

2. «ЭДЭ ОДОНУУД АГУУ ЛЕНИНЭЙ БЭЛЭГ ЮМ...»

УЯНГАТА УТА аялга бодолыемни таһалдуулба. Хүбшын шэнэһэд хүсэтэ һалхинда нигэжэ таһалгаряагүй удаанаар хүүен хүнхинэдэг. Теэд тэрэ аялгын дуунай шэнжэтэй болоходо, өөрсэ ёһоной маягаар гүйсэдхэгдэдэг үгэгүй дуун байһыень ойлгобоб.

— Энэшни манай Надежда гээшэл даа,—гэжэ үбгэжөөл тосхон тээшэ зангаба.

Тосхонһоо мүрэн тээшэ зурыһан харгыгаар уһанай боошхо тээһэн тэргэдэ хүллэгдэһэн морин солгёохоноор гэшхэлжэ ябаба. Боошхо дээрэ сагаан пулаадтай эхэнэрэй һуухань харагдана.

— Энэ манай Надежда шэнэ дуугаа зохёожо ябана ха. Ёһоор басаган даа. Больницадамнай санитаркаар хүдэлдэг юм,—гэжэ үбгэн хэлээд, дууень шагнаархаба.

Мори тэргын дүтэлхэ тума дуунай аялга бүри тодо болоно. Гүн ехэ тайгын таагдашагүй таабари шэнги уянгатай ута аялгань үгэнүүдээр түүрээгдэжэ эхилбэ. Хонгёо хоолойгоор дуулагдаһан энэ аялга үгэнүүд Витим мүрэнэй үргэн нюруу дээгүүр, шэнэһэдэй оройгоор үглөөнэй һонор агаар соо сууряатана.

Дуун соо дэлхэйн хүн бүхэндэ танил нэгэ үгэ дабтагдан дуулдана.

— Ле-е-н-и-н-и... Ле-е-нин...

Үдэшэнниинь колхозой шэнэ клуб соо оротон зоной аялга дуу өөрөө зохёожо дууладаг Надежда Сенотуроватай уулзагдаа һэн.

Үрин шарайтай, сээжэрхэг үндэр бэетэй оротон энэ эхэнэр, үгэтэй зугаатай, юумэндэ бэлээр туняраад орхидоггүй, уридша сэдьхэлтэй хүн ха. Хотоһоо ерэһэн хүнэй дуугаарнь һонирхоһые Надежда дууламсаараа тэрэл үдэртөө шэнэ дуу зохёоһон байба.

Надежда Сенотурова бүри үхибүүн ябахаһаа, 1943 онһоо уран һайханай бүлгэмдэ хабаадалсадаг болоо һэн. Тэрэнэй дуунууд нэгэтэ бэшэ аймагай, республикын уран һайханай бүлгэмэйхидэй харалгада хабаадалсажа, үндэр сэгнэлтэдэ хүртэһэн байха юм.

Надежда шэнэ дуугаа дууляба. Аялгань уянгатайгаааршье, нэгэ үе сортоотой хурданаааршье зэдэлнэ. Хажуудамни һууһан залуу оротон хүбүүн үгэнүүдыень намда оршуулжа үгэбэ.

Эндэ би оротон үбгэнэй домогой удхын шүлэглэгдэжэ, аялгаар жэгүүртэн байһыень ойлгобоб:

Ээ, оронуудни, хурдан хүлтэ
оронуудни,
Огторгойн одод үй түмэн олон
лэ.
Ээ, оронуудни, харайгты
хурдаар оронуудни,
Алдахагүйлди замаа эдэ
одонууд доро.
Ээ, оронуудни, хүнгэн хүлтэ
оронуудни,
Эдэ одонууд агуу баатарай
бэлэг лэ...

Дуун соо оротон зоной жаргалта һайхан байдал тухай хэлэгдэнэ, агуу Ленииндэ. Коммунис партида баяр хүргэгдэнэ...

3. ЛЕНИНЭЙ ПАРТИИН ГЭШҮҮН

ХҮНЭЙ ҺАЙН хэрэг тухай һураг суу хэзээдэшье тэрэниие түрүүлжэ ябадаг. Энэ колхозой һү һаалиин фермэдэ хүдэлдэг Ажалай Улаан Тугай орденто һаалишан Мэдэгмаа Будажаповна Нимаева тухай үшөө Багдарин дээрэ дуулаһан байгааб. Колхозой түрүүлэгшэшье тэрээнтэй уулзахыемни хүсөө һэн.

Тээ тэрэ байна.—гэжэ Джилиндын һаалиин фермэ хүрэтэр газаршан болоһон хүн пулаадаа уруунь бооһон томо бэетэй эхэнэр тээшэ зааба. Хуушабтар телогрейкэ дээгүүрээ халаад нэмэрһэн, шарайгаар дүүрэн тэрэ эхэнэр һаалишадай асарһан һү тушаажа абана. Үглөөнэй һаалга дүүрэнтэжэ байһан үетэй байба. Эндэ һүн тухайл хөөрэлдөөн болоно. Хабарай хашанха хатуу саг тухай, үбһэ тэжээлэй бага болоһон тухай хэлэгдэнэ. Тэдэнэй дунда нюргаар набтаршаг, дүүрэн улаан шарайтай хүбүүн баһал һү тушаажа, хөөрэлдөөндэ оролсоно. Залуу һаалишан янзатай.

Мэдэгмаа Будажаповна бригадирай орлогшын тушаал даадаг хүн байһаниинь мэдэгдэбэ. Бригадирынь хэрэгээр ошоһон байжа, гүүртынгээ байдал тухайда тэрэ дэлгэрэнгыгээр хөөрэнэ. Тэрэнэй юрэ хөөрөөн соо ажалдаа бүхы сэдьхэлээ гаргадаг байһаниинь элихэн үзэгдэнэ.

— Энэ гүүртэдэ юһэн һаалишад хүдэлнэбди. Малшаднай бэрхэшүүл, түсэбөө ходол үлүүлжэ дүүргээд лэ байдаг юм,—гэжэ Мэдэгмаа Будажаповна хөөрэнэ.

Тугаарайхи залуу хүбүүн тухайда һонирхоходомни, һаалишан досооһоо дулаахананаар миһэржэ:

— Тэрэтнай манай Доржиев Буянта гээшэл даа. Табадахи жэлээ һаалишанаар хүдэлжэ байна. Хуушанай һаалишадһаа дутуугүйл һаана гээшэ. Ехэ бэрхэ хүбүүн. Январь һарада болоһон областной комсомольско конференцидэ ошожо ерээ һэн. Нёдондо үнеэн бүриһөө 1700 гаран килограмм һү һаагаа.

Тиихэдээ эндэмнай областной партийна, мүн областной комсомольско конференцинүүдтэ делегадууд боложо хабаадалсаһан хоёр һаалишад хүдэлдэг юм байба бшуу. Мэдэгмаа Будажаповна һаяхан үнгэрэгшэ республикымнай коммунистнуудай ехэ хуралдаанда Баунтынгаа аймагай олон тоото коммунистнуудай түлөөлэгшэдэй нэгэн боложо ошоһыень дуулаһан байгааб. Аймагай коммунистнууд һанал бодолнуудаа найдажа, өөһэдынгөө зүгһөө түлөөлһэниинь хэды ехэ этигэл бэ! Олоной хэрэгэй түлөө һанаагаа табидаг, фермынгээ үшөө ехэ амжалтатайгаар хүдэлхын тулада бүхы сэдьхэлээрээ оролдодог байһаниинь тэрэнэй юрын хөөрөөн сооһоо харагдаад орхино. Гүүртынгээ байра байдалай урданайхиһаа нилээд түбхинэнги боложо, ажалайнгаа нилээд урагшатай ябадагшье һаа, дутуу дундануудтай эбсэшэгүй сэдьхэлынь үгын забһараар элихэн үзэгдэнэ.

Хүдэлмэридөө үнэн сэхээр хандадаг хүнүүд, хэды һайн амжалтатай ябабашье энээн тухайдаа хэлэхээ дурагүйлхэдэг зантай байдаг. Хэгдэхэ зэргэтэй аад, үшөөл гар хүрэгдэжэ хүсэд үрдигдөөгүй юумэндэ тэдэ зоной һанаа сэдьхэлынь ээлэгдэнги байдагынь гайхалтайшье бэшэ ёһотой. Урагшаа һанаатай, туйлаһан амжалтадаа дашуурдаггүй зоной табисуур инмэл бэшэ гү?

Энэ фермынхид үнгэрэгшэ жэлдэ тон ехэ амжалта туйлаа. Һаалишан бүхэн даабарита түсэбөө, абаһан уялгаяа холо дээгүүр үлүүлэн дүүргээ. Ажалай ехэ амжалта туйлаһанайнь түлөө «Октябриин табин жэлэй нэрэмжэтэ фермэ» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоһон байха юм.

Энэнэй урда тээ энэ аймагта һаамхай үнеэнһээ хоёр мянган литр һү жэлэй турша соо хэншье һаажа үзөөгүй байһан юм. Октябриин табин жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Мэдэгмаа Будажаповна оролсожо, дааһан үнеэн бүриһөө 2016 килограмм һү һааһан байна. Тиигэжэ холын хойто аймагташье «ехэ һүнэй» абтажа шадагдаха байһаниие харуулаа.

Энэ үедэ колхозой правлениин ээлжээтэ зүблөөн болохонь гэһэн зар ерэжэ, хөөрэлдөөмнай түгэсэхэ тээшээ дүтэлбэ...

...Хабарай наран дулаахананаар шарана. Мэдэгмаа Будажаповнатай колхозой правлени тээшэ алхалнабди. Тэрэ нютаг тухайгаа, һууринай шэнэ бодоһон гэрнүүд тухай, найман жэлэй интернат һургуули, клуб, библиотекын хүдэлмэри тухай хөөрэнэ. Нютагайнгаа хүнүүд тухай омог сэдьхэлһээ гараһан үгэнүүдээр дурдана.

Ленинэй партиин гэшүүн, һаалишан Мэдэгмаа Будажаповна Нимаевагай үгэнүүд соо холын энэ нютагай шэнэ шарай шэнжэ, ажалша зоной үзэл бодол элихэн харагдажа байгаа һэн.

* * *

«Заветы Ленина» колхозой ажалшадтай, тэдэнэй ажал хэрэгтэй танилсаад байхадаа, ажахын энэ нэрэнь тоншье ехэ удхатайгаар дуулдажа байгаа бэлэй.

Оротон үбгэнэй домог түүхэ агуу Ленинэй мүнхэ наранай туяа доро үргэлжэлһөөр.

М. БАТОИН.

ШЭНЭ КИНО

«МҮНӨӨ САГАЙ ХҮН»

«Мүнөө сагай хүн» («Твой современник») гэһэн уран һайханай фильм Улаан-Үдымнай кинотеатрнуудта табигдажа, хүн зониие ехэтэ һонирхуулба. Энэньшье гайхалгүй. Юлий Рейзман Евгений Габрилович хоёрой зохёолоор найруулан буулгагдаһан тус фильм соо мүнөө үе сагай шухала асуудалнууд тон зүбөөр табигдажа, онсо өөрын түхэл маягай шиидхэбэринүүд гарана.

Эндэ худал юумэн огто үгы хэбэртэй, үдэр бүхэндэ боложо байһан үйлэ хэрэгүүд харагдана. Гэбэшье үдэрнүүд гээшэмнай юрэл үнгэрнэгүй, харин заримдаа баяр баясхалан, уйдхар гашуудал заяана ха юм. Тиихэдэ тус фильмын гол удха хоёр шэглэлһээ һабагша татан зохёогдоно. Нэгэдэхеэр, эрдэм ухаанай, үйлэдбэриин болон шэнэ юумэ нэбтэрүүлхэ асуудалнууд тобойн элирнэ; хоёрдохёор, ургажа ябаа залуу үетэндэ ямар харилсаатайгаар хандажа, хайшан гэжэ зүбөөр хүмүүжүүлхэ ёһотойб гэһэн асуудал ехэшүүлые амар һуулганагүй. Энэ шухала асуудалнууд коммунист Губановай зүрхэ сэдьхэлые зобооно.

Коммунист Губанов имагтал Ленинэй партиин зааһан харгыгаар ябажа, арад зондоо, Эхэ орондоо аша туһатай юумэ хэхые оролдоно. Фильмын шухала геройтой уулзахада, сугтаа хүдэлжэ байһан үетэн нүхэдтэйгөө, мүн залуушуултай хөөрэлдэжэ байхыень адаглан шагнахада, үнэхөөрөөшье баясамаар, омогорхомоор гээшэ. Коммунист Губанов (артист Игорь Владимиров) институдай ректорээр хүдэлхэ зуураа, үйлэдбэридэ аша туһатай түрүү арга метод хэрэглэхые, үргэнөөр нэбтэрүүлхые оролдоно. Тэрэнэй зохёоһон проектээр шэнэ комбинат баригдана. Теэд эгээл энэ үедэ Ниточкин гэжэ залуу эрдэмтэ бүри зохид таарууу проект зохёожорхино. Залуу эрдэмтын проектээр комбинат бодхоогоо хада гүрэндэ бүри ашагтай, олзотой байха бшуу. Энээниие Губанов һайн мэдэнэ.

Яахаб, баригдажа байһан шэнэ комбинадаа болюулха гү? Коммунист Губанов залуу эрдэмтын проектые халуунаар һайшаагаад, өөрынь проектээр баригдажа байһан комбинадаа болюулхые шиидэнэ. Энэнь тиимэшье улгамханаар бүтэшэнэгүй. Хоёр жэлэй турша комбинат барилсажа байһан хүдэлмэришэдшье арсаха хэбэртэй. Эды ехэ зөөри гүрэнһөө абаһандаа хүдэлмэришэл аягүйрхэхэ, хайрлаха ушартай болоно бшуу.

Залуу эрдэмтын проектээр бодхоогдоһон комбинат гүрэндэ бүри үлүү олзо доход оруулха гэжэ этигэһэн Губанов Москва ошоно. Министерствэдэ шэнэ проектыень дэмжээшье һаа, түгэс шиидхэхэ тээшэнь яруулнагүй.

Фильм дотор гансашье эрдэмтын гү, али дээдэ тушаалтанай түхэл шэнжэ харуулагданагүй, мүн хүдэлмэришэн ангиин образтой танилсанабди. Институдай ректор Губанов гэгшэ залуу эрдэмтэдэй, мүн залуу хүдэлмэришэдэй һанал эрмэлзэлые дүтөөр хадуужа ойлгохые, зүбшэл заабари, эсэгэ ёһоной туһа хүргэхые оролдоно. Сэхыень хэлэхэдэ, ректор Губанов залуу эрдэмтэ Ниточкин хоёр сасуутан шэнги, имагтал мүнөө сагай хүнүүд гээшэ. Дэнхэгэр зайдан кабинет соо һуужа гү, али телефоной трубкатай носолдожо байһаар харагданагүй, харин алишье хирэндэ хүн зоной дунда байха юм.

Губановай гэр бүлын байдал тиимэшье һайн бэшэ. Һамганиинь, Елена Кондратьева (артистка А. Максимова). мүнөө болотор хуушанайхяар бодожо, Миша гэжэ хүбүүнэйнгээ хани нүхэртэ дураггүйдэнэ, «аяар дүрбэтэй болоһон лахуул хүбүүтэй басагаар юу хэхэ юмши?» гэжэ байгаад харшална. Үнгэржэ ерэхэдээ, хүбүүн эхэ хоёрой хоорондо «халбага» хахараад, хүбүүниинь институдаа хаяад, Катя гэжэ басагантайгаа ондоо город нүүжэ ябашана.

Гэбэшье ажабайдалай урасхал өөрынгөө һабаар шудхана, коммунизмын алтан ордон шэрээлжэ байһан мүнөө сагай хүнүүдэй образууд хэзээдэшье мартагдахагүй.

Б. ХАЛМАТОВА.

Клавдия Владимировна Адамова арбаад жэл Улаан-Үдын судна бүтээлгын заводто телефонисткаар хүдэлнэ. Энэ үе соо ажалай һайн дүй дүршэлтэй боложо, коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: К. В. Адамова.

Д. БАЛДАНОВАЙ фото.

...ИАЛИС ОРОНУУДТА

ГДР

...Германиин Демокра-...публикын ажалшад ... шухала ябуулга-... хүнһөө бүридэ-...юнец профсоюзуудай ... съездэ эдэбхитэй-... байнхай. Энэнь ...ониитын эмхи юм. ... зоной дилэнхи ... дэмжэһэн, гү-...ческа, ниитын ажа-...союзуудай хабаада-... түүхэдэ түрүүшын-... конституци до-...оор батадхагданхай. ...ишэн ангиин тү-... хэдэн арбаад жэ-...энэй түлөө тэмсээ. ...лахые саашадань ...ублика дотороо хүг-... ниитын байгуу-... гэһэн шухала ...-гай съезд дээрэ ...аа.

... бүтээдэг промыш-... амжалта туйлаа. ... хамтын үйлэдбэ-... хүгжэжэ, бүтээ-...илын саанз улам ...гана.

...теэгдээ» гэһэн там-... энэ жэл уласхоо-...наг, выставкэ дээрэ ... бүтээгдэһэн стано-...ана ГДР-эй худал-... зүйлнүүдэй нэгэн

...СЛОВАКИ

...ын таксомоторно ...нуудай 99 про-... гэжэ совет авто-...оно.

... ашаглахада тон ...ой транспортна ун-...АСС-ай корреспон-... Тиимэһээ эдэ ма-...опаркдахи оронoй-...айшье, бусад ма-...блтыень түриһэн

... хойшо «Волгын» ...одой хоорондо эм-...сөөн машинанүү-... ашаглалгада туһал-

...амсаарнь хари гү-рэнүүдтэхи гидроэлектростанциин барилга социалис Чехословакиин техническа туһаламжатайгаар хэгдэжэ эхилнэ. «Чехословакида турбинанууд, генераторнууд Европын, Азиин, Африкын, Латинн Америкын оронуудта абааша гдана.

Чехословакиин энергетикын түхеэрэлгэнүүд арадай засагта Болгариин 15 электростанцида табигданхай. Социалис Румыниин «Биказ» гэжэ Европодохи эгээл томо гидроэнергетическэ узелай генераторнууд, турбинанууд, бэшэшье хэрэгсэлнүүд ЧССР-тэ бүтээгдэһэн байна.

Хүршэ Польшын Сан Мүрэн дээрэхи электростанцинууд, бусад энергоузелнууд Чехословакида бүтээгдэһэн машинануудые абадаг. ГДР, КНДР, мүн ондоошье оронууд Чехословакиин техникэ худалдан абадаг оронуудай тоодо ороно. Энэ республика дайнһаа хойшонхи жэлнүүдтэ хилын саанахи 60 шахуу томо гидро-барилгануудта өөрынгөө машинануудые эльгээгээ.

ЮГОСЛАВИ

БЕЛГРАД. СССР Югослави хоёрой хоорондохи хүнгэн промышленностиин талаар экономическа харилсаагаа үргэдхэхэ зорилготой хэлсээнэй урагшатайгаар дүүргэһэнэй эсэстэ 1968 ондо эд бараагаар харилсан хангаха хэрэг улам һайжаруулха тухай протоколдо гар табигдаа. Энэ хэлсээнэй ёһоор, Советскэ Союзһаа хүнгэн ба бусад промышленностиин һалбаринуудта эд бараан, түүхэй эд Югославида эльгээгдэхэ. Харин Югославиһаа үргэн хэрэгсэлэй промышленна эд бараан СССР-тэ асаргдахаар хараалагдана.

МНР

УЛААН-БААТАР. Югославиин гүрэнэй — партийна делегаци Монголдо зургаан үдэрэй турша соо байһанайнгаа һүүлээр Улаан-Баатарһаа мордобо. СФРЮ-гэй президент, СКЮ-гэй түрүүлэгшэ Иосип Броз Тито энэ делегациие толгойлоо.

МНР-эй Арадай Ехэ хуралай, МНРП-гэй ЦК-гай уряалаар Югославиин делегаци Монголдо хани ёһоор айлшалба.

Францийн Коммунис партиин Майн нэгэнэй уряа

ПАРИЖ. (ТАСС). «Демократиин үдэр болгон Майн нэгэниие тэмдэглэхыень Франциин Коммунис парти ажалшадые уряалаа» гээд ФКП-гэй Политбюрогой мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ. Энэ мэдүүлгэнь «Юманите» газетын мүнөөдэрэй номерто толилогдоһон байна. Орон доторхи зүүнэй үзэл баримталдаг хүсэнүүдые амжалтатайгаар нэгэдүүлхэ арга олохо тухай хүсэлэл оролдолго дэмжэхыень Компарти уряална.

Майн нэгэн— уласхоорондын һаналаа нэгэдэлгын үдэр хадаа баатарлигаар тэмсэжэ байһан вьетнам арадые Франциин ажалшадай дэмжэн талархалгын тэмдэг болгогдохо зэргэтэй.

Эрхэ сүлөөгэй, бэеэ даанхай байдалайнгаа түлөө тэмсэжэ, американ империализмда эсэргүүсэжэ байгаа Вьетнамай ажалшадай партида талархажа байһанаа Франциин Коммунис парти элирхэйлэн мэдүүлнэ.

Майн нэгэнэй демонстрацида эдэбхитэйгээр хабаадахыень оронойнгоо ажалшадые ФКП-гэй Политбюро уряална.

Совет худалдаа наймаанай судна Эквадорто ерээ

ГУАЯКИЛЬ. (ТАСС). Советскэ Союзай худалдажа абаһан 3.300 тонно какаое тээхэ совет худалдаа наймаанай судна апрелиин 26-да эндэ ерээ. Энэ хадаа мүнөө жэл Эквадорто ерэһэн гурбадахи судна болоно.

Бумедьениие халта буудаба

АЛЖИР. (ТАСС). Министрнүүдэй Соведэй заседаниин һүүлээр правительствын ордонһоо машинаараа гаража ябахадань, АНДР-эй революционно соведэй түрүүлэгшэ Хуари Бумедьенэй машиные танигдаагүй хүнүүд автомадаар буудаа. АПС агентство энээн тухай мэдээсэбэ.

Буугай һомонһоо автомашинын шэлэй эбдэрхэдэ, бутархайнуудынь Бумедьенэй нюурые бага сага шархатуулаа юм ха.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО

Патриодуудай дайшалхы амжалта

ХАНОЙ, апрелиин 26. (ТАСС). Урда Вьетнамые сүлөөлхэ сэрэгшэдэй отрядууд Кхесанида, ороной бусад районуудта сэрэгэй добтолгонуудые эдэбхитэйгээр хэжэ байна.

Кхесани райондо апрелиин 21-дэ болоһон шэрүүн хатуу байлдаануудта Американ хоёр рото авиациин, танкнуудай туһаламжатайгаар тулалдабашье, 108 солдадаа, нэгэ танкаа алдаа.

Нэгэдэхи американ дивизиин подразделени Лангвэй шадар апрелиин 23-да ехэ гээлтэ хоролтодо оробо. Дайсанай 120 солдат ба офицернүүдые хүлһөөнь буулгаа, хоер вертоледые унагаагаа.

«Сүлөөлэлгэ» агентствын мэдээсэлые үндэһэ болгон ВИА агентствын дамжуулһанай ёһоор, Америкын командованиин эльгээһэн хүсые арадай армиин артиллерийскэ частьнууд буудажа, ехэ гээгдэлдэ оруулба.

США-гай сэрэгшэдэй түшэг боложо байһан (Дананг, Тамка, Хойаньда (баазанууд эндэ бии), Куангнам гэжэ провинцида мартын 30-һаа апрелиин 18 болотор сүлөөлэлгын отрядууд дайсадта 187 дахин добтолһон байна. Эдэ байлдаануудай үеэр дайсанай 1650 сэрэгшэдые, тэрэ тоодо 790 американ сэрэгшэдые хүлһөөнь буулгаа. 86 бронетранспортёр, сэрэгэй машинанууд, 20 шахуу ехэ буу үгы хэгдээ, 25 самолет ба вертолёт унагаагдаа.

Зэрлиг аашануудай хойшолон

ХАНОЙ. (ТАСС). Лаосой олон районой газар дайда дээгүүр американ самолёдуудай хаяһан ядохимикадуудта хорлуулан, февралиин 25-һаа апрелиин 9 болотор Лаосой 200 хүн үхэһэн байна гэһэн Патет-Лао Каосан агентствын мэдээсэлые ВИА агентство дамжуулба.

Энэ мэдээсэл соо тэмдэглэгдэһэнэй ёһоор, американ самолёдууд Лаосой сүлөөлэгдэһэн районууд дээгүүр февралиин 12-һоо хоро хаяжа эхилһэн байна. Энээнэй эсэстэ орооһото ургамалнуудай тарилга хордогдоно, мал үхэнэ, хүн зон гэмтэнэ.

Сайгон шадар болоһон байлдаанууд

НЬЮ-ЙОРК, апрелиин 27. (ТАСС). Урда Вьетнамые сүлөөлхэ арадай Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй частьнууд Сайгон шадар үсэгэлдэр американ булимтарагшадай сэрэгүүдтэ, тэдэнэй туһамаршадта шанга сохилто хээ. Дээрмэшэд гэдэргээ сухариха баатай болоһон байна. Авиаци ба артиллериин, вертоледуудай дэмжэлгэ ехэ туһа хүргэжэ шадаагүй. АП агентствын Сайгондохи корреспондентын мэдээсэһэнэй ёһоор, американ сэрэгшэдэй 90 солдат алуулаа, шархатаа.

Ороной бусадшье районуудта байлдаанууд боложо үргэлжэлһөөр. Хюэ (Тхыатхиен провинци) гэжэ городтохи сэрэгэй аэродромые буудажа байна.

Ямаршье һургаал абаагүй

БРЮССЕЛЬ, апрелиин 27. (ТАСС). Африкаһаа үлдүүлһэн Бельгиин хүлһэншэд һөөргөө бусажа ерээ. Эдэнэй ниидэжэ ябаһан самолёдой бууха газар таһа нюугдаһан байба.

Конгодо элдэб ааша гаргахаһаа урид Бельгидээ гэмтэ ябадал хэһэнэй түлөө гурбан хүлһэншэд арестовалагдаһан байгаа. Бусадайнь паспорт абаад, гэр гэртэнь эльгээһэн юм.

Хэдыхэн неделиин үнгэрөөд байхада, баһал хэдэн арбаад хүлһэншэд дахинаа Африка эльгээгдэхэ байха гээд тэдэнэй нэгэн мэдээсэбэ гэжэ «Пепль» газетэ бэшэнэ. «Африкын нэгэдэлэй эмхиин шиидхэбэринүүдые хэдышье гаргаа һаань, бидэ Анголоор, Родезеэр гү, али ЮАР-аар дамжан, Африка орожо шадахабди. Африка бусаа бол, тэндэ зобоһон түлиһанайнгаа түлөө хара шарайтаниие алахаяал алахаб» гэжэ тэдэнэй нэгэн хэлээ юм ха.

Багдад—Басрын шэнэ харгы

БАГДАД. (ТАСС). Багдад Басра хоёрой хоорондохи пассажирска шэнэ замые Ирагай президент Абдель Рахман Ареф апрелиин 25-да нээгээ. Экономическа, техническэ харилсаа холбоо байгуулха тухай совет-ирак хэлсээнэй үндэһөөр энэ харгы баригдаһан байгаа.

Урда тээнь Багдадһаа Басра хүрэтэр 17 час ябадаг байгаа һаа, мүнөө энэ зайе 2 час соо гаталдаг болохонь.

Америкын ээрхэг түримхэйшүүлтэй тэмсэжэ байгаа вьетнам арадые дэмжэлгын фонддо мүнгэ суглуулалгын кампани Японда үнгэргэгдөө.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Токиогой гол үйлсэ Гинзэдэ мүнгэ суглуулжа байна.

ЯФС—АПН-эй фото.

Американ офицернүүдэй хулиган аашанууд

БОНН, апрелиин 27. (ТАСС). Совет гроссмейстернүүд П. Керес, Т. Петросян гэгшэдэй хабаадалгатай уласхоорондын шатарай турнир Бамбергдэ боложо байна. Эндэ ултгөөтэй байһан Советскэ Союзай тугые Америкын гурбан сэрэгэйхид абажа хаяба. Үйлсын гурим хазагайруулһанайнь түлөө тэдэниие полициин барихада, машина соонь туг олдоо.

Энэ хадаа американ сэрэгшэдэй Бамбергдэ һаянай гаргаһан хоёрдохи хулиган ааша болоно. Апрелиин 11-нэй һүни американ хоёр офицер Советскэ Союзай туг түрүүшынхеэ абажа хаяа һэн.

МАНАЙ «СЭЛЭНГЭ» КОМАНДЫН ФУТБОЛИСТНУУД

«Сэлэнгэ» командын ахалагша тренер **В. КИСЕЛЕВ.**

Командын капитан **А. ЖУЙКОВ.**

В. ТИТОВ. Г. ГАВРИЛОВ. С. АККУРАТОВ. В. СИНЮТИН. А. БУРЛАЧЕНКО. Д. БАБИЧ.

Л. ГАЛКА. В. СЕНОТРУСОВ. А. ЛИБКИНД. В. БАБУРИН. Ю. ИЗЮМЦЕВ. В. БАРАНОВ.

Мүнөөдэр, Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ манай республикын «Сэлэнгэ» команда Ленинабад хотын «Намирай» футболистнуудтай уулзахань. Энээгээр байгша оной футбольно сезон манай республикада нээгдэхэнь гээшэ. Хэнэйшье мэдэһээр «Сэлэнгэмнай» мүнөө үедэ гурбан уулзалгын дүнгөөр нэгэ илалтатай, хоёр удаа шүүгдэһэн байна. Тиихэдэ Ленинабадай «Намир» өөрынгөө талмай дээрэ Владивостогой «Луч», Шэтын СКА командануудтай наадахадаа, тус тустайнь 3:3, 0:0 тоотойгоор тэнсэһэн, мүн гурбадахи уулзалгадаа Хабаровскын СКА-да 1:0 тоотойгоор шүүгдэһэн байна.

«Намир» команда 1965 ондо Дунда Ази болон Казахстанай футболистнуудай зональна мүрысөөнүүдтэ «Б» класс соо эрхимлэжэ, наадагшадынь спортын мастерай нэрэ зэргэдэ хүртөө юм. Удаань тус команда «А» классай хоёрдохи бүлэгтэ оруулагдаһан байгаа.

Үнгэрэгшэ жэлэй мүрысөөнүүдэй дүнгөөр «Намир» команда 11 илалтатай, 17 дахин шүүгдэһэн, 8 уулзалгадаа тэнсэһэн байжа, 16-дахи һуурида гараа бэлэй.

Мүнөөдэр үнгэргэгдэхэ мүрысөөнэй урда тээхэнэ «Сэлэнгэ» командын ахалагша тренер Виктор Матвеевич Киселёвтой уулзажа хөөрэлдэхэмнай:

— Республикымнай футболдо дуратайшуул өөһэдынгөө талмай дээрэ түрэл «Сэлэнгынгээ» байгша оной түрүүшын илалтые хүлеэһэнииинь сохомтой. Энэ эрилтыень дүүргэлтэ болгохын тулада манай хүбүүд бүхы хүсэ шадалаа, мэргэжэл шадабаряа сүм зорюулхаар зэһэнхэй,—гэжэ мэдүүлээ һэн.

Б. ЖАНЧИПОВ.

В. ГАУЧЕНОВЭЙ фото.

Амаралгын үдэрэй хуудаһан

БУДАМШУУ

«Үлүү юумэн гээшэ үлүүл юм даа»,—гэжэ үдэр бүхэн тооной Будамшуутнай бултанда хэлэжэ, ойлгуулжал байдагби. Теэд яһынь ябта, нугарһыень нуга хэлэжэ ойлгуулаагүйдэ, хүнэй үгые нохойн хусаа гэжэ һанахагүй, нэбтэрхэгүй нэтэ хүдхэшүүл, садахагүй үдэн хомхойшуул нуга нютагуудаар намда дайралдажа, һүүлээ мушхуулхадаал һүбэ орохо байбал һүбэ ородог, нюдэеэ нээжэ, нүхэд тээшээ сэхэ хаража шадаха болодог. Тиимэшүүлдэ һүүлэй үедэ бүри ехээр зэбүүм хүрэжэ, зэдэгэнэ улаан сэдьхэлни орьёлжо, зэбэтэй үгэнүүдээр харбаад, зоной үзэмжэдэ табилаг болонхойб. Утаата нютагта болоһон энэ ушарые уладтаа дуулгаагүйдэм болохогүй байбал даа.

«Доохонуур гэжэ хэлэхэдэ, Доржи-Ханда гээшэмнай долёобортоо домтой, эрхыдээ эдитэйл байшаба гээшэ ааб даа»,—гэжэ хоёр эмэгтэйшүүлэй нabтарханиинь хэлээд абаба.

«Бухгалтер Шагдар Гомбоевич Доржиевай харгыда оробол аабза. Арба мянган түхэриг архи болгожо ууулжархиһанайнгаа түлөө түрмын үүдэ татаа һэм шуу. Яажа һургаалиин болоожо үгөөгүй юм даа, жаалдамарш»,— гээд үндэрхэн һамганиинь һанаагаа зобонгёор дуугарба.

Тэрэ хоёр минии хажуудань байһыем обёорбо ха. Үг-маг гэлдэшэбэ. Хорхойн мүрөөр мүлхижэ, абаахайн шулһөөр аһалдажа, Доржи-Хандын долёобортоо ямар домтой байһыень мэдэжэ абаха гэжэ шиидэбэб.

— Ёло шэнги ёлойһон нюдэтэй, ёһорхуу, марялиг һамган Утаатай нютагта хүршэ нютаг Далахайһаа бии болоожо, һанаһан юумэеэ хаанхыгаар бүтээдэг, хүсэһэн юумэндээ хүнгэхэнөөр хүрэжэ шададаг болобо ха. Ямбатайханаар столдо һуужа, яһан шоотоёо мухарюулхадань, түмэр мүнгэн хангирангүй, һаршагануур мүнгэн һард гэнгүй, «хахархай хармаан» уруунь орожо, шулһыень һайруулан, шүдыень зохолгон байба. Дамдин нүхэрынь тоо бүридхэгшэ танхагар һамганайнгаа таабарчатайгаар олоһон мүнгэнэй шэгшэгые эмэрихэдэжэ, колхозой экономист байһанаа мартажа, эд зөөри болголсодог, эһэ утаа гаргалсадаг болошобо. «Коммунистби гэжэ минии нүхэр хонжорхогүй даа!»—гэжэ бүхөөр этигэһэн һамганиинь бага юумэндэ садахаа болижо, бүхэли мяха тоохоо болилой.

Жаран долоодохи он яһала жаргалтай һайханаар үнгэрбэ. Энэ оной турша соо худал хуурмаг саарһа зохёожо, Дамдин нүхэрэйнгөө нэрэ дээрэ 43 түхэриг, Светлана басаганайнгаа нэрэ дээрэ 4 түхэриг 20 мүнгэншье һаань, Бата, Зэгбэ гэжэ хүбүүдэйнгээ нэрэ дээрэ баһал хэдэ хэдэн түхэриг бэшэгдэбэ, эдижэ шадаад байхадаа, багада тоолоод, түрэл түтимүүдэйнгээ нэрэ дээрэ этээрхэнгүй бэшээд лэ, Доржи-Хандань мүнгэ абашадаг болобо. Гансахан жэлэй турша соо 907 түхэриг залгижархиһан байбал. Ухаандаа мухарюулаад үзэхэдэнь, өөдэгүй бага шэнги үзэгдөөдхёо. Юрэдөө яабашье нёдондо жэлэйхиһээ ехэшэгые хото руугаа ябуулааб гэжэ һанаагаа тэгшэлээд, хамсыгаа шуужа, эреэн нюдэеэ эрьелдүүлэн, ёло нюдэеэ ёлолзуулан байба.

Хооһон гэр соогоо гансаараа үлэһэн һамган арьбантай сэлхэгэр гэдэһээ эльбэжэ, абаашатай абьяастайгаар эльгэ хаташаба.

— Нёдондо баһа шадагдаал һэн даа. Дуугайхан ябажа, үгэдэг думбагархан Дулмахамни намһаа дутуугүйхэн мүнгэндэ дуратай, худал юумэндэ хүгтэй даа. Һохор үнеэндэ худаг бү үзүүлэ гэлсэдэг юм бэзэ. Эрхынгээ эдиие харуулжа, зоболонгүйгөөр зөөри татаха зохисотой ухаа заажа үгэжэрхиһэмни, шарахан аматай дальбараахамни шадал сооханоо амаяа ангайхададаг болонхой. Хоёрдохи жэлээ хамжалсажа, хэдэ мянган түхэриг сэрдытэрээ эдилсэбэ. Сэхынь хэлэхэдэ, гансааран «нүгэл үргэлхэ» аргамгүй даа сааш.

Байза нёдондо Дамдинайнгаа нэрээр 154 түхэриг үшөө 19 мүнгэтэйхэнөөр абашоо һэм. Дулма Гармаевагайнгаа хүбүүнэйнь нэрэ дээрэ 50 түхэриг, өөрынь нэрэ дээрэ 130 түхэриг 93 мүнгэ бэшэжэ, тэг дундахануурнь тэб тэгшэхэнээр хубаалдаа һэмнайбди. Дулма намда хожомоошье туһатай байха. Юуншье һаа, нэгэдэхи бригадын тоо бүридхэгшэ ха юм. Долгор Доржиевагай нэрээр 187 түхэриг, Бато Шагдуровай нэрээр 37 түхэриг, Дулмын үбгэн Сундуков Ламажабай нэрээр 52 түхэриг—гарнуудынь табяад, залгихадамни думбагархан Дулмамнил намдаа туһаладсаа хамнай.

Байза, жаран зургаан он соо орой хамта хэды түхэриг олзотоо гээшэ һэмбиб? Байза, байза, 770 түхэриг 67 мүнгэ. Шүдхэр абаг, үшөөл үлэ бираагүйл һэн байнаб даа... О-ёо!—гээд гэдэһээ тэбэрибэ.

— Санхам хүдэлхэеэ һанаа гээшэ гү даа, шүдхэр абаг. Юрэдөө һаянай ходо досоом мушхадаг болошоо. О-ёо ха даа,—гээд орон дээрээ урууга хараад, янгархан хэбтэшэбэ. — Эдиһэн юумэм юундэл һөөргөө гарахаа һанадаг болошоо гээшэб? Эмшэндэ эмшэлүүлээгүйдэ болёо гээшэ гү даа...

Шанаатай зутараанаа шад улаан болотороо уужа, аарсаар дэрүулаад, амаржа хэбтэбэ. Зэлд гэжэ, һайн болобо хэбэртэй. Үнгэрһэн юумэеэ һанажа энеэбхилээд, үгэлжэ дуугарба.

— Санжижабые баһал шадаа һэм даа, хөөрхы. Эрэ хүн гэһэм эрхынгээл эдиие гаргажархиһам, шулһээ залгижа, маһаршоо һэн даа. Санжижаб Цыденжапов! һэ-һэ! Мүнөө Баян-Голдо ошоод, хүдэлжэ байна гэлсэгшэ гү? һэ-һэ... Ревизор болонхой, эртүүр, дан эртүүр минии «нюуса хэрэгые» унхидаал, эрэ тахяадал хамаг зоной дуулахаар хашхархаяа байһыень, абдарһаа адха орооһо гаргажа, оройдоол 167 орооһо (тиимэ даа 167 түхэригхэн) харуулжархиһам, «һүүлээ» үргэжэ, улаахан даа, нялуухан, дулаахан болошоо һэн шуу. Адха орооһоор амаа таглагдалаг хүнүүдтэ би дуратайб даа, дуратайб, шүдхэр абаг.

Мүнөөдөө ёухы хаарта минии гар соо бүхөөр адхаатай байна.

Байза, мүнөө жэл ахалагша бухгалтер Дансаруновай дали доро хайшан гэжэ орожо үзэхэм ааб? Квартал бүхэндэ шалгалта хэдэг һаа, шарбуунын хатанай эдиие халта мүлтэ мэдэхэдээш болохо бэлэй. Теэд жэлэй дүүрэтэр һууриһаа хүдэлхэгүй, һанаа амар хүн хамнай даа... Э-э... О-оо!

— Ёо-ёо! — гээд тэрэл һамган орон дээрээ уруугаа хараад, мушхаралдашаба.—О-ёо! Ёо! Дан үлүү гаратар эдижэрхёо гээшэ гүб даа. Ятараа мушхаа муяа гээшэб!—гэжэ байжа тэрэ гэмэрнэ.

Хэрбээ ондоо хүнэй гэртэнь байгаа һаа, нигэжэ олон табые шашахагүй бэлэй. Хон-жэн гэр соогоо хүнэй үгыдэ юуниш гэжэ байхада дуран ха юм.

Харин Доржи-Ханда Будаева эрхынгээ эдидэ дан үлүүдэ найдашаһан байгаа.

Үбэршөөлһэн үрмэ, тоһондоо санхатаад, орон дээрээ ёоложо хэбтэхэ һамбаандань, шэнэ ревизор ерэнхэй. Шанга асуудал тэрээнһээ һуража байба. Шарбуунсын улааниие хараха даа, Санжижабтал «һүүлээ» шарбажа, һүүдэр болодог бэшэ байхадань, аргаа барагдажа, алмайржа эхилһэниинь тэрэл.

«Үгэхэ хүн үргэлөө мэдээд, абаха хүн альгаа дэлгээгээд һуубал, үнэн һүзэртэй, үгэлгын эзэнэй эһо».—гэжэ үбгэн бандиин үни хада баримталдаг үгые мүнөө болотор сахижа, тахижа ябадаг Доржи-Хандын харанхы хэрэгые «Байкал» колхозой колхозниг үүдай зүгһөө Захааминай аймагай мүрдэлгын органдо дуулгабал таарамжатай гээшэ ха гэжэ Будамшуутнай һайса бодожо үзөөд, һанаад байнам.

Долёоборойнгоо домые Доржи-Ханда тэндэ хэр харуулжа шадаха хаб?

БУДАМШУУ.

ГРУЗИН ШОГ

Грузин арадай аман үгын абдарһаа абтаһан, «Арадай шог» (һургахы һэдэбтэй мэргэн үгүүлэлнүүд болон үльгэрнүүд) гэһэн номые эрод хэлэн дээрэ «Литературада хелов-неба» гэжэ Грузин хэблэл барлан гаргаба.

Олон зуун жэлэй туршада — амгалан ажабайдалдаа, дайшаншье дүлэн соо, ажал, амаралтадаа грузин арад шог зугаа, шорон үгэһөө хахасадаггүй байһан намтартай. Тэдэ арадай мэргэн үгүүлэлнүүд хүн зоной ухаан бодолдо мүнөө болотор мартагдаагүй ябаһаар.

Литературна болон арадай аман үгын зохёолнуудай эртын дурасхаалта дэбтэрнүүд соо Грузида үни холын сагһаа сатирическэ һэдэбтэй зохёолнуудай дэлгэрһэн тухай мэдээсэлнүүдые олонобди. Мүнөөшье шог хурса, шорон үгэнүүдые хэлэлгээр, «шаири» гэжэ дуу андалдалганай талаар, тэдэниие гүйсэдхэлгөөр һорилдоон болоожо үргэлжэлһөөр. Тиихэдэ зуураа ганса нэгэ хүнүүд—арадай дуунуудые гүйсэдхэгшэд һорилдодог, тэрэшэлэн тэдэниие дэмжэдэг бүхэли бүлэгүүд болон һалажа, элдэб наһанай, элдэб мэргэжэлтэй хүнүүд мүрысөөгөө эхилдэг байна.

Һооһо ээрэжэ һууһан эхэнэрнүүд, хонидоо адуулжа ябаһан хонишод, гахайшад, һүниин адуулгада гараһан үхэршэд, хамтаараи загаһа хахуулидахаяа зэһэһэн загаһашад, талха татуулхаяа ээлжээгээ хүлеэжэ байһан таряашад, дэлхэй дайдаар хэсэжэ ябаһан хүгжэмшэд, найр нааданда, түрэ хуримда суглараагшад шог үгын, шорон хурса үгүүлэлэй һорилдоондо эдэбхитэй хабаадалсадаг байһан юм. Иимэ һорилдооной үедэ түрэһэн шог ёгто һэдэбтэй зохёолнууд—шаири гү, али шүлэг, хошон үгэ гү, али новеллэ, оньһон үгэ гү, али басни,—тэрэ дары үргэн арад зоной дунда тарадаг байгаа. Сатирическэ зохёолнууд гээгдэнги байдал, хомхой зан, харуу абари, ажал хэнгүй зайгуулталгые, залхуу ябадал, ажабайдалай муу талые, ангиин дарлалтые, баяшуулай хобдог аашануудые хайрагамгүй шүүмжэлдэг, наада харадаг байһан. Тус согсолбори бүридхэгшэд Шота Руставелиин нэрэмжэтэ Грузиин литературна институдай арадай аман үгын таһагай данса соо хадагалагдажа байһан гар бэшэгүүдые гол түлэб хэрэглэһэн байха юм.

Согсолбори соо имагтал прозо, гол түлэб хошон үгүүлэлнүүд, шог ёгто үльгэрнүүд багтан ороо. Тэдэнэй заримые уншагшадайнгаа анхаралда дурадхахамнай.

Тэнэг хүнүүдые наймаалалга

Нэгэ таряашан хото ерэжэ, ехэ гэгшын магазин соо оробо ха.

— Гахайн гадар өөхэн танда үгы гү?—гэжэ наймаашанһаа үнөөхи таряашамнай асууба. Урдамни тэнэгшэг хүн зогсожо байна гэжэ һанаһан наймаашаниинь энгэжэ харюусаба ха:

— Гахайн гадар өөхэ худалданагүйбди, зүгөөр тэнэг хүнүүдые наймаалнабди.

— Гайтайл гүйсэтэй наймаа хэдэг зон байнат,—гэжэ таряашан урдаа оруулбагүй. Хараад үзэхэдэм, магазин соотнай шамһаа бэшэ тэнэг хүн юрэдөөл үлөөгүй хэбэртэйл.

Доктор ба поп

— Ехэл урагшагүй ябааб,—гэжэ залуу доктор попто гомдолоо мэдүүлбэ ха.—Аргалһан хүмни шархяа хаташана, яалтай гээшэб.

— Эх, минии харьяатаниие аргалжа эхилхэ һэн бэзэш. тиигээ һааш хэрэгшни гансата һайжаршаха бэлэй,—гэжэ попынь һанаа алдаба.

* * *

Нэгэ эдир хүбүүн Парижһаа нютагаа бусажа ерэбэ ха.

— Зай, ямар эрдэмдэ һуража ерэбэш,—гэжэ абгань асууба.

— Политикада,—гэбэ хүбүүн.

— Тэрэш юун гээшэб?

— Тэрэшни нэгэ хүнэй нүгөөдэеэ яажа мэхэлхые шэнжэлдэг юм.

— Ай, бурхан зайлуул,—гэжэ абгань хара бууи дуугарба.—Энээнэй түлөө аяар хилын саана гараһанай ямар хэрэг байба гээшэб. Ямаршье хүниие хуураха аргада хоёр долоон хоногой туршада шамайе һургажархиха хүнтэй эндэшье танилсуулха байгаалби.

* * *

Үбэлэй һүни һэгэ хүндэ дээрмэшэд добтолоо гэхэ.

— Дэгэлээ тайла,—гэбэ тэдэнэр.

— Юун тэнэ гээшэбта? Хабар болошоо гээшэ гү? —гэжэ тэрэнь ехэтэ гайхаа ха.

* * *

— Архи наймаалдаг газар хүрэтэр холо гү?—гэжэ Кинто нэгэ хүнһөө асууба. (Кинто—хотын ажалшан, хошон үгэнүүдэй герой).

— Эндэһээ гурбан минутын газарта,—гэжэ тэрэнь харюусаба. Зүгөөр бусаха замтнай хахад часай болохо байха.

* * *

— Үндэр түрэлтэ ноён ахай! Та намайе тэнэг гэжэ нэрлэһэнэйнгээ түлөө хүлисэл гүйгты.

— Дуратайгаар гүйхаб, зүгөөр энээнһээ болоожо сэсэн болохогүй ха юмта.

Иветта БУЛГИДЗЕ,
АПН-эй корреспондент.

ЁГТО МҮРНҮҮД

1. „ОХ, ЭНЭ ПАТРИАРХАДЫЕ...“

— Хүбүүн, гүйжэ ошоод, хахадые абаад ерэ. Тасяана хээтэй үгэнэ ааб даа. Яба түргөөр!—гээд Һуласуу «бээлэйн зэргэ» хүбүүндээ гурбан солхооб арбан долоо мүнгэ үгөөд, магазин ябуулба.

— Айлшан буухань гү? — гэжэ Шангамаа хүршэнь асууба.

— Юу улимайнь айлшан байхабөө. Эсэгэмнай командировкоһоо мүнөө бусаха һэн.

— Үгы юрэдөө...

— Хахадай үгы байгаа һаань, тэрэ бузарни архи бэдэржэ зайшадаг юмээ. Һуни һогтуу орожо ерээд, шууяа татаха, хашартай.

— Юрэдөө, манай эсэгэ тиимэ бэшэ агша даа. Тиигэжэ аашалха болоо һаань, би тэсэхэгүй байнаб даа,—гэжэ хүршэ эхэнэрынь һанаһанаа хэлэбэ.—Би тиигээл һаань, үлти-маад табижархиха һэм.

— Теэд хайшан гэхэбши даа. Патриархадта мэдэлтэй һэн хойноо аргагүй юм гүб даа, — гэжэ Һуласуу һанаа алдаба. Тиигээд гэнтэ хороо бусалан: Ох, энэ патриархадые үгы хэдэг һайб! — гэжэрхибэ...

2. ЯЯР ХҮБҮҮН

Абань амаралтын үдэр хара үмдөө ехэдүүлжэрхёо хаш. Сүг соогоо бодожо, ажалдаа ошохо аргагүйгөөр тархинь үбдөөд, дахин хэбтэшэбэ. Эжынь нэгэ бага гэмэрэн татаад, ажалдаа ябашаба. Зургаатайхан Паландай өөрынгөө ажал хэжэ, ехэ тухаа таһарна, альгинай шэнээн грузовигаар нэгэ хананаа нүгөө хана хүрэтэр ашаа зөөнэ: гэрэйнгээ тэг дунда хүрөөд ябитараа, тэрэнь гэнтэ буксовалжа зобооно ха: «ии-иии-у, ии-у» гэһэн абяан дуулдана.

Гэнтэ стол дээрэхи телефон ехэл мэгдүүгээр хангиршаба. Хүбүүн обхогод гэтэрээ сошоод:

— Ехэл хашартай телефон,—гэжэ эжынгээ хэлэдэг үгэнүүдые хэлээд, ошожо трубкыень абаад шагнаба:—Аа-лоо!—гэжэ шэнгэхэнээр харюусаба. Саанаһаань бадарганиг дуутай эрэ хүнэй абяан дуулдаба.

— Аба аа, аба! — гэжэ хүбүүн трубкаяа шэхэнһээ һалгаагаад, эсэгээ ооглобо. — Шамайе гэртээ үгы гээд баһа хэлэхэм гү?

— Яяр хүбүүн даһаа! — гэжэ аалиханаар эсэгэнь хараагаад, бодожо, телефоной трубка абаба.

— Алло! Хитрцев шагнажа байна... А, Бадма Бадмаевич гүт? Сайн... Үгы даа, хүбүүн өөрөө тиигэжэ байгаа ааб даа. Үсэгэлдэр ойдо ошожо, һалхи абаа гээшэ гүб даа, бэемни муушаг байһан аад, эмшэндэ ошохо болоо гү гэжэ байтарни, та хонходобо.лта. Зай, энэ бэеэрээ ажалдаа ошохоб... Бараг ааб даа. Битнай ниитын хэрэгэй түлөө бэеэ гамнадаггүй һэн гүбии даа. Тиимэ,—трубкаяа табяад, эсэгэнь ехэл муухайгаар хүбүүгээ хараад:— Яяр хүбүүн даһаа! — гэжэ баһа хэлээд, яаралтайгаар хубсалаад, гаража ошобо.

«Юундэ намайе «яяр хүбүүн» гэнэ гээшэб. Хүнэй хонходоо һаа, намайе үгы гээрэй гэжэ өөрөөл захиаг ха юм. Үсэгэлдэр ойдо ошооб гэнэ. Ойдо ошонгүй, Намсарай абгатай бүхэли үдэртөө архидаа бэшэ аал?» — гэхэ мэтээр Паландай ехэл удаан олон юумэ бодожо һууба. — Ехэшүүл гээшэ һонин лэ зон даа Маанарые худалаар хэлэжэ болохогүй гэжэ һургаха. Өөһэдөө һөөргөөшье харангүй, худалаар хэлэжэрхихэ. һэ!»

Ц. ДОНДОГОЙ.

ТҮРҮҮЛЭЭШЭД—ФИНАЛДА

Сибирь болон Алас-Дурна зонын түрүү һуури эзэлхын түлөө харахагүй шатаршадай мүрысөөн арбан дүрбэн үдэрэй туршада үргэлжэлбэ. Гэнэгүй наринаар наадаһан Томско областиин түлөөлэгшэ Метляев нэгэшье хүндэ шүүгдэнгүй, 10,5 очкотой болоожо, түрүү һуури эзэлээ.

Удаань ороһон Кречетов (Новосибирск) Чесноков (Шэтэ) хоёр аб адли юһэн очко абаһаншье һаа, Кречетовыпь олон бэрхээр наадаг хүнүүдые шүүгээд, нүгөөдэнь һулаар наадаһан хүнүүдые шүүһээрээ булигдаһанда тоолъгдоо. Тиигэжэ түрүүшынхинь хоёрдохи, һүүлшынхинь гурбадахи һуури эзэлбэ. Тиимэһээ Метляев Кречетов хоёр финалда хабаадаха эрхэ олобод.

7.5 очкотой болоһон Калиниченко (Алтай), Мельников (Амар) гэгшэд 4-дэхи, 5-дахи һууринуудта гараа. Буряадай АССР-эй түлөөлэгшэ Брыков наадагшадайнгаа дунда бэрхэ шатаршан гэжэ бэеэ харуулһан аад, арга боломжоёо хэрэглэжэ шадангүй, 6-дахи һуурида гараба.

Абдулин (Эрхүү), Губин (Примори), Шимохин (Красноярск) гэгшэд 6,5 очконуудые абаа. Алексейчук (Хабаровск), Путилов (Челябинск), Егоров (Яхад), Кобер (Омск), Рябцев (Кемерово) гэгшэд удаадахи һууринуудыень эзэлээ.

Б. ЦЫДЕНОВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Түрүүшын буразддаа» гэһэн түрүү бэшэг. Ю. Коркиной фоторепортаж. КПСС-эй ЦК-гай апрелиин Пленумэй дүнгүүдтэ зорюулагдаһан партийна эдэбхитэдэй суглаануудай материалнууд. ТАСС-ай шухала мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда: КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой пленумһээ абтаһан материал. Түрэл орол доторнай.

Гурбадахи хуудаһанда: Карл Марксын түрэһөөр 150 жэлэй ойдо зорюулагдаһан Н. Шулуновой статья. Байгаали хамгаалгын асуудалаар Э. Пильманэй статья. Дэлхэйн һонин.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: Шэнэ шүлэгүүд. Спортын һонин.

...да зэргээр 12 660 ... жээтэй шииг нойтон... бээ тэрэ уһан ... та шэнгээгүй һаа, 12... зэгыгөөр тэндэхи газ... байгаа.

Газар дэлхэй дээрэхи ... рай нютагууд гэхэдэ ... Республикадахи Вади ... Атакама гэжэ чилийск... болохо юм. Сүл гү... районуудта жэл соо 1... тиихэдэ Вади-Хал... жэл соо эды шэнээн ... унана. Триполи шад... эгээн ехэ халуун бол... халуунай температура ... хүрэлэн байха юм.

Дэлхэйн бүмбэрсэг... гэн температура 19... тарктикадахи «Восто... дээрэ 88,3 градус бол... дэглэгдэһэн байна.

Викториин газар ... дээрэхи эгээн һалхитай... Тэндэ түхэреэн жэл ... үлеэжэ байдаг. Шанга... хинай хүсэн секунда... хүрэдэг байна.

(Календарьһаа ...)

Редак...
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕ...

Манай адрес, телефону...

г. УЛАН-УДЭ ул. Ленина, 35. Телефоны: редакто... приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. реда... 62-62, ответ. секретаря — 50-52, зам. ответ. секретар... отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйств... 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышлен... строительства — 61-35, советского строительства и быт... культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — 6... формации — 34-05, общественная приёмная — 56-02, ... бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61

Гор. Улан-Удэ, типография Управления по печати ... вете Министров БурАССР

Н 01526. Зак. № ...